NARODNA BIBLIOTEKA
Knjiga V.

PJESME RAZLIKE

ANTUNA KAZNAČIĆA

dubrovčanina.

U DUBROVNIKU
Nakladom i troškom tiskare D. Pretnera
1879.

Književna izdanja D. Pretnera u Dubrovniku.

Narodna biblioteka

I.

Dubrovnik Ponovljen, epos u XX pjevanja i **Didone,** tragedjia u 3 čina *Jakete Palmotića Gjonorića.* 1878, u 8 m., str. VI-480. for. 1. 80

II.

Ostan Božje ljubavi i razlike pjesni duhovne *Andrije Vitaljića.* Novo izdanje. 1874, u - 8 m., str. XVI - 320. for. 1. 20.

III.

Pripovijesti crnogorske i primorske. Skupio, složio i pregledao *Šćepan Mitrov Ljubiša.* 1875, u - 8 m., str. IV - 280. for. 1. 20.

IV.

Robinjica. Spjevao *Mato Vodopić.* 1875, u - 8 m., str. 48 for. — 20.

V.

Pjesme razlike *Antuna Kaznačića* dubrovčanina. 1879, u 8 m., str. XVI-120, sa slikom spisatelja. for — 80.

NARODNA BIBLIOTEKA
Knjiga V.

PJESME RAZLIKE

ANTUNA KAZNAČIĆA

dubrovčanina.

U DUBROVNIKU
Nakladom i troškom tiskare D. Pretnera
1879.

KAZNAČIĆ,

PJESME RAZLIKE

ANTUNA KAZNAČIĆA

dubrovčanina.

U DUBROVNIKU
Nakladom i troškom tiskare D. Pretnera
1879.

ANTUN KAZNAČIĆ
dubrovčanin.

KAZNAČIĆ,

„PJESME RAZLIKE"

ANTUNA KAZNAČIĆA

dubrovčanina.

U DUBROVNIKU
Nakladom i troškom tiskare D. Pretnera
1879.

Keller J.

ANTUN KAŽNAČIĆ

I

Težko bi se prevario onaj koji bi htio prosuditi s današnjim ideami o književnosti, vriednost čovjeka koji je živio na izmaku XVIII i u prvoj polovini ovoga vieka, i koji je slučajno pjevao da sliedi običaje svog književnog odgojenja, koje bješe za mladih ljetâ primio.

U ovo doba naši su oci gojili književnost, a osobito poeziju, da dopune odgojenje beletrističkih naukâ, da se odmore od ozbiljnih radnjâ, da produže prijateljsku svezu sa svojim školskim sudruzima.

Poezija nije bila kao dandanašnji izraz moralnih težnjâ svoga vijeka, nije pjevala nade svoje domovine, nije izjavljala osobna svoja uvjerenja o tuzi i nevolji čovječanstva, no se držala pravilâ ustanovljenih od stare grčko-latinske škole, štujući više oblik no ideu, a svak ko je imao neko literarno odgojenje, bio bi smatrao kao pravu svetogrdnost svako udaljenje od kalupa klasicisma, koji je do pred kraj prošlog vieka u Evropi vladao.

Politika je bila sasvim izključena iz umnih porodâ; puk su vazda smatrali „vulgus profanum“ a nije se niko usudjivao crpsti iz vrela čistog i bogatog njegovog jezika da se varvarstvom ne okalja.

Jezik je latinski bio za svakoga, rijetću, svečana obuća, a kad bi ga tko ostavio, on je mogao mjestnim jezikom razpravljati izključivo ob onim predmetima, koji su se obzirali na one unutrnje odnošaje, te su sastavljali jednu zadrugu od svih dubrovčanâ.

Dubrovčani bjehu odieljeni od svoje braće Slavenâ s nezavisnosti svoje vlade, s teškoće komunikacijâ, a osobito s varvarstva države koja je okružavala malu republiku, živeću s njom ipak u zlamenitim trgovačkim odnošajima.

Nastava je bila u rukama italijanskih Piaristâ, koji bjehu nasljednici Jezuitâ, pa s toga najbolje se poznala italianska književnost, a nešto malo, osobito kod prosvjetljenih osobâ i francuska; ali obnove koje s one strane počeše tresti iz svoga temelja osnove obstojećega društva, bile su uzrokom da je vladi udaralo u oko sve ono što je bilo francusko, a suviše francusko ime poticalo je religijoznu osjetljivost sveštenstva i drobnoga puka.

Pjesnici su dakle pjevali kako su bili naučili još u školskim zadaćama, nastojeći iz petnih žilâ, kako da, otajstvenim naporom fantazije, bolje nakite temu od učitelja im podatu, bila ova metamorfoza Aretuze i Ariona, mučenstvo Sv. Franja Saverija, vlasulja oca Boškovića, kućica Cesara Rusponi-a, zadnji pozdrav gjenerala Durota, uzvišenje Nj. Uzv. Lilienberga na čast feldzeugmeistera i t. d.

Premda su Dubrovčani kako smo rekli bili odieljeni od ostalih južnih Slavenâ, ipak i kod ovih nije bilo ništa bolje.

Kod Srbâ pisci stajahu jednom nogom u klasicizmu a drugom bi se manje više od njega odaljivali. Dositije (1783) ako ne spada klasičnoj školi, u njegovim djelima pokazuje moć crkveno-slavenskog jezika,

koji mu je iz djetinstva i iz manastira poznat bio. L. Mušicki (1798) pjevaše većinom crkveno-slovenski. Ni Miloš Svetić (1820) ne bješe narodan, a Sima Milutinović — Sarajlija (1826) pun je neobičnih i skovanih rieči i klasične mitologije. Istina da je Vuk u skromnome obliku izdao (1814) srbske narodne pjesme, ali je do god. 1830 i dalje rietko koji mladji pisac pristajao uz Vuka, dočim mu gotovo svi bjehu protivni, kako su iz početka Francuzi bili protivni Viktoru Hugu a Talijanci Aleksandru Manzoni-u.

U provincialnoj Hrvatskoj pisahu latinski, njemački a nešto malo hrvatski i to kajkavštinom kao što su Toma Miklušić, Brezovački, Jakob Lovrentić. Vida Došena „Sedmoglava aždaja“, Reljkovićev „Satir“, nijesu poznati bili sviem južnim Slovinima. Kačić se čitao po Dalmaciji, a tek je bio dopr-o u Slavoniju. Ljudevit Gaj komu pripada slava preporodjenja hrvatskog književstva, stoprv godine 1835 počeo je razprostranjivati duh književstva u Zagrebu preko granicâ lokalnosti, uzdižući ga na onaj sjajni stepen na kojemu ga vidjamo dandanašnji. Do toga doba pisalo se ponajveće i u Hrvatskoj po staromu kalupu.

II.

U ovo se je doba rodio u Dubrovniku 28og Septembra 1784 Antun Kaznačić. Njegova obitelj, pošto se bila dala pomorstvu, premjesti se iz Slanoga (selo u dubrovačkom okružju) u grad. Roditelji bjehu ga odredili još od poroda na pomorstvo i na trgovinu, no sasvim tim, kao svi ostali mladići svojega vremena i staleža, učio je krasne znanosti i filozofiju kod braće Frana i Urbana Appendini iz Piemonta, koji su se odlikovali u re-

du Sv. Jozipa Kalasancija s njihova raznovrstna znanja. Kao mladić vrlo je dobro učio po svijem školama i ugasio bi neizmiernu žedju znanja na vrelu klasične uljudnosti, jedinomu vrelu dobroga ukusa, kako su mu učitelji govorili i kako se uobće onada mislilo.

Još za svojih mladih ljetâ pokazao je osobito zvanje za poeziju, te poče pjevati, naravno po duhu ondašnjeg vremena, latinski, i njegova pjesnička djela u ovome jeziku bjehu jako pohvaljena. Ali tim putem nije mogao postići nikakvo stanje za življenje, te u 18oj. godini života ostavio je Dubrovnik i gorske vile, i pošao put Gjenove kod rodjaka mu Ivana, konzula dubrovačke republike, da zaúzme mjesto konzularnog kancelara. U isto je doba pohodio predavanja trgovačkog i pomorskog prava da se posveti trgovini, koja je tad bila jedina nada dobrostanja za jednog dubrovčanina koji samim porodom nije kakvo biće naslijedio. Pozitivizmu ovih zabava Kaznačić pristavi pohodjenje predavanja riečitosti i latinske i talianske poezije na Ligurskom sveučilištu kod profesora Faustina Galjufa dubrovčanina, koga je vas književni sviet pozdravljao najboljim latinskim pjesnikom s mjesta.

Obće štovanje što Galjuf (koji življaše u tiesnim odnošajima s rodjakom našega pjesnika) bješe stekao sa svakih stranâ svieta, potakne Kaznačića da sliedi u učenju krasnih knjigâ, i još dandanašnji obstoje nekolike latinske pjesme, koje je on upravljao iz Gjenove onim svojim suvremenicima dubrovčanima, koji bjehu članovi družtva „Arcadia degli Intrepido-Parteno-Epidauritani", koga je družtva bio on tajnik za svog boravljenja u Dubrovniku kao učenik filozofije.

Engležki zatvor Ligurskih lukâ, umet one republike u francusko carstvo, i susljedeće zaustavljenje sva-

kog trgovačkog posla, prisili Kaznačića da se doma vrati, što i učini, i prispje u Dubrovnik u Oktobru 1805e. godine; ali 5.og Maja 1806 opet uputi se kao opravnik neke trgovačke kuće su dva broda na svoje razpoloženje put Azovskog mora da ukrca žita u onim lukama; no s protivnosti vjetarâ brod na komę bješe ukrcan stigne u Carigrad stoprv na polovicu Julija, gdje začu žalostnu viest da su Francuzi zaposjeli Dubrovnik 13 danâ iza njegova odlazka, i primi naredbu da odustane od svakog daljeg trgovačkog posla.

Čekajući da se razviju politički dogadjaji osta u tome glavnom gradu kao činovnik kod trgovačke kuće Pozza-Barzolesi, no i tu kad bi mu vremena ostalo vas bi se dao ljubljenome učenju klasične literature. Kad ta kuća prestane poslovati i razmetne se, naš Kaznačić osta bez službe. U Carigradu se bila omela trgovina radi unutrnjih razvraćivanja, koja su bila potaknuta od tadašnjih političkih dogadjajâ. Bili su svrgli s časti i umorili sultana Selima III i njegova nasljednika Mustafu, te uzdigli na priestolje Muhameda IV koji uništi odmetnute Janjičare. Sve su te stvari naveli Kaznačića da se doma vrati; krene iz Carigrada u Avgustu 1807 a prispje u Dubrovnik nakon duga, pogibeljna i nesrećna putovanja 18og. Juna 1808 i osta tu do smrti.

Kad dodje doma najprva mu je dužnost bila da providi potrebama svoje obitelji; koja ne bješe u dobrim financijalnim okolnostima, jer je bila dosta potrošila kroz duge nemoći oca mu, koji malo vremena prije nego dotegne doba starosti, umrie.

Dubrovnik je bio propao sa stanja dobrobitnosti u kome se malo prije nalazio uslied prostrane svoje pomorske trgovine pod stiegom svoje političke nezavis-

nosti. Nije bilo moguće da ko sebi pribavi svakdašnji hljeb u trgovačkoj službi, kojoj se Kaznačić bio posvetio. Vlada mu francuska ponudi mjesto arhivara kod Dubrovačko-Kotorskoga upraviteljstva, a oskudica ga prisili da ga primi, i god. 1810 Vlada ga imenova tajnikom za Boko-Kotorske poslove.

Služba kod političkih uredâ nije pristojala nezavisnome i otvorenome karakteru Kaznačićevu, te odluči da pristavi poznanju trgovačkog prava i ono drugih pravnih predmetâ, te sasluša predavanja bivšeg profesora prava pod republikom Dra. Luigja Kosinti-a iz Rima daleko poznatog strukovnjaka. Pošto svrši juridične nauke, posta advokatom u svome rodnom gradu godine 1812.

III.

Ženidba (1810) sa jedinicom kćercom bogatog dubrovačkog trgovca i znameniti dobitci svog novog zvanja dobavili su mu dosta dokolice da se vrati na stare književne zabave.

Dubrovačko društvo staralo se je onda da se razveseli od težkih propaćenih nesrećâ najzadnjim probitkom, šalom i podrugom. Kaznačić je živio s njime u tiesnim prijateljskim odnošajima. Klasicizam se sliedio javljati u svakoj prigodi, i svak ko je umio svoju misao u stihove skladati, držao je za dužnost štampati svoj umni porodjaj u prigodnim poetičnim zbirkama, gdje se pjevahu rodjenja, vjenčanja, kalugjerovanja, novi misnici, putovanja, imen i rodjendani, promicanja, smrti velikášâ, bogataša i napokon svih onih od kojih se moglo što ufati, ili bojati se. Ali veseli Kaznačićev karakter nije se mogao zadovoljiti tiesnim okruzima klasicizma, sasvim tim da u takim zbirkama izmedju dru-

gih imenâ često nalazimo Kaznačićevo; a njegove poezije, nema dvojbe, nadilaze sve ostale jer im je jača fantazija i lašnji stih, ali suhoparnost predmeta umaljuje mu poetički zor. On je ljubio neku drugu vrstu poezije gdje se je njegov um mogô slobodnije šetati po poljanama fantazije, neku vrstu poezije koja je tad u Dubrovniku bila jako obična, a to su „Kolende".

Kolende su pjesme čestitovanja, koje su se davno u oči glavnih svetkovinâ pjevale ispred vratâ poglavicâ patrijarhalne vlade. Kada su se prenijele u Dubrovnik, promijenile su prijašnju svoju narav i u rukami učenih ljudi postale su predmetom šaljive poezije, gdje se miešala šala i smieh s pjevanjem, s plesom, jestivom i pićem. Satirička žuć nije činila kolende, sasvim tim je bilo dopušteno uzeti u rug fizična i moralna svojstva ne samo onoga koga su za protagonistu izabirale, no i svih onih koji š njime življahu u užemu odnošaju — Andrija Paoli, Marin Zlatarić, i Marko Bruere istakoše se u ovoj vrsti poezije; ali naš Kaznačić postane izmedju svijeh suvremenikâ najpopularniji u tome pjevanju.

Kako već rekosmo Kolende bjehu šaljive poezije koje nijesu bile odredjene da preživu iza večera u komu su se pjevale, i ako su se na karti pisale, to bi se činilo jedino za olakšicu pjevaču, komu je bilo slobodno odalečiti se od originala svaki put kad bi ga pjesnički uzlet tako nadahnuo, ili koja neprividna okolnost privukla. Karta na kojoj je bila popisana Kolenda ostavljala se vazda onomu komu je bila upravljena, slobodno mu ili sačuvati je, ili uništiti u slučaju kad bi šala prešla granice pristojnosti. Kolende su upisane ponajveće u makeroničkome narječju dubrovačkome, te i to dokazuje da nijesu nikad njihovi pjesnici ni promislili na lovor-vijenac neumrlosti.

Ali nije se Kaznačić bavio samo tom vrstom poezije.

Još od pamtivjeka u najposljednje dane pokladâ mješte u teatru, dubrovački diletanti bi prikazivali nека dramatska djela uzpeti na drvenim podcima (zatare), a puk bi vas vrvio kao u parterre po glavnoj ulici, dočim su gospodje i djevojčice gledale i slušale iz prozorâ i iz *gjelozija* svojih kućà. Poslie kad se inostrani teatar uvukao u Dubrovnik, osta narodni običaj, da odgojena mladost, uzpeta takodjer na podcima, prikaživa šaljive prizore da razveseli duh slušalaca, izmedju kojih bilo je onih koji nijesu razumjeli drugog jezika osim narodnoga, a to bjehu „Maškarate“.

Kaznačić je spjevao nekoliko tih šaljivih prizora i s toga svi ga sugradjani zaljubiše. Ali ova vrsta poezije vazda bi rijedkija postajala, kad bi se u starome dubrovačkome životu pomaljali neki novi inorodni elementi, koji su razkidali onu svezu, što je od svih Dubrovčanâ sačinjavala gotovo jednu samu porodicu. Kaznačić ipak osta stalan na svome mjestu dok su ga godišta i okolnosti prisilile da ga ostavi, ali ga zle volje ostavi.

Sliedeći se baviti odvjetničtvom i pod Avstrijanskom Vladom i postavši zastupnik „Pobožnih zavoda“ nije mu se pristojalo ni časti, ni godinama da bude udionik tih veselih javnih izkazâ, te se njih okani; ali je njegovo srce kucalo isto kao u dane mladosti, a gorske su ga vile još nadahnjivale pjesničkim zborom kad bi se odmarao od neugodnih forenskih radnja — On nam je ostavio nekoliko poetičkih spisa, koje je upravljao najglavnijim izmedju prijateljâ a iz kojih iztiče da je do najzadnjega vremena uzdržao veseli svoj humor, a najbolji nam je dokaz pjesmica, koju je

napisao kad je prevalio 80tu godinu života, pod naslovom „Kokot mojega susjeda“.

Kada je 1835 godine počeo, po započetku zaslužnog Gaja, ilirski pokret, čiji su organi bili listovi „Novine hrvatsko-dalmatinske-slavonske“ i „Danica ilirska“; kada je godine 1836 Dr. Božidar Petranović ustanovio „Србско-далматински Магазин“ da pobudi ljubav prama narodnome jeziku; kada je neumrli Dr. Gaj došao u Dubrovnik da traži stare dubrovačke rukopise prošastih viekovâ da ih na sviet izda kao obrazce književnog jezika, i kada se god. 1844 u Zagrebu izda Gundulićev „Osman“ po pravilima nove ortografije; — Kaznačić kao vatreni zemljak i kao gotovo jedini preostavši od klasičnih dubrovačkih pjesnika, drži za dužnost ozvati se laskavim pozivima i pristati i nastojati da presvietli zanos koji se za toliko viekova uzdržao u maloj ali uljudnoj njegovoj domovini bude razsijati iskru svijem srodnim plemenima, koji počeše ćutjeti potrebu neke književne zamjenitosti. Klasicizam se počeo tresti i naš Kaznačić pjeva Gaju:

Živi čestit, slavan budi
Mili Gaju, rodna kruno,
Srca ilirska žeži, budi,
Nek poznade svak podpuno
Da se u c'jeni svog jezika
Domorodstva zdrži dika.

A Petranoviću viče da ustane, da braći otvori knjige:

Jednodušno nek se oglase
Na narodno pozivanje,
Neka tudjin snebiva se
Da smo od njega ništa manje.

Sliedeći na taj način, verige klasicisma počeše se kršiti a zauzme to mjesto ljubav prama domovini, koja

se vazda to više širila, naročito uslied političkoga pokreta 1848 godine, tako da Kaznačić nije oklievao da pozdravi u stihovima, upotrebljavajuć novu ortografiju, hrvatskog bana Jelačića, komu je preporučivao da se sjeti neke bližnje pokrajine:

Vidji bližnja kô krajina
Verigami pritisnuta
Gleda u tebi slavskog sina
Bl'jedi, uzdiše, pričeznuta,
Kradom pruža tebi ruke
Jeda olakšaš i nje muke.

Upotrebljajuć ćirilicu pozdravlja srbskoga patrijarhu Jozipa Rajačića:

Rajačiću, srbskog puka
Srbske crkve sv'jetla kruno,
Tebe odabra višnja odluka
Za dovršit moć podpuno
Svete odrede nje milosti
U narodnoj slobodnosti.

No je već bio prevalio 64u. godinu, a u to doba postaju konservativni i najzaneseniji ljudi. Duh obnovljenja napredovao je munjevitom brzinom oreći bez milosrdja sve što bi stara nahodio. Naš se pjesnik poplaši take zabune te se osami od obćeg pokreta, pa stade žaliti dobre stare uredbe i u krugu nekih suvremenikâ ironički žigosati smjelost mladih obnoviteljâ:

O nesrećo prem nemila!
Žast' i mene mati nije
U ovom vieku porodila
U kojemu sve s' umije,
I bez učit dalje il' bliže
Um mladosti svud dostiže.
Prostite mi, ah prostite!
Našieh djedâ sjene stare,

Već vam neću ne cienite,
Templa gradit nit *oltare*,
Vaš bo izgled plemeniti
Neće umni već sliediti.
Gunduliću, moj Palmota,
Ostanite men' daleče
Jer bi bila baš sramota
Da vas mladost štuje veće,
„Starca slušat ne sliediti“
Zakon v'jeka ima biti.

Ipak je svesrdno ljubio mladež, do najpokonjeg časa bio je srčani prijatelj mladićâ, lasno je izpričavao razjarenost i mane prosudeć ih kao svojstvo vatrene mladosti i spominjuć svoja mlada ljeta, naveo bi svoja pomanjkanja na njihovu olakšicu, te ako li je u književnim djelima bio „laudator temporis acti“ nije za cijelo takav bio u privatnome životu.

Neizrečena je bila njegova ljubav prama rodnom mjestu, tako ga je ona uzvisivala, da je htio da iz Dubrovnika krene svako umno i moralno napredovanje.

Plemenita srca i blage ruke žrtvovao bi se drage volje na korist prijateljâ. Nezavisna karaktera, nije nikad hlepio za kakvom javnom službom, ni ikakvom časti, kad da steče koju, valjalo je da se komu ponizi.

Kako vidjaše da svaki dan toviše ginu one porodice izmedju kojih bješe proveo svoj dugi život, tako mučniju oćuti samoću starosti, koju bi ipak tješio spominjuć prošla vremena.

Bez ikakvog imetka bavio se je svojim zvanjem do kasne starosti, kad je bio već dobro zaslužio mirovinu; no samo najzadnja dva mjeseca osta u kući i umrie 1og. Aprila 1874e. godine u 90oj života.

Čudna zgoda! što je smrt pokosila Augusta 1872 prije slavnoga Petra Preradovića, nego našeg vrijednog

starinu. Spjevao je Preradović jedan sonet god. 1871, kad ga krivo obavjestiše da je Kaznačić umr-o; taj sonet nadjoše izmedju ostavštinâ hrvatskog pjesnika, i štampaše ga u „Viencu» u 17 broju god. 1874 kad se u Zagrebu obaznala Kaznačićeva smrt.

Sretna zgoda koja je zajedno združila ime zadnjeg preostavšeg pisca stare slovinsko-dubrovačke prosvjete s imenom jednoga od najčuvenijih pjesnikâ sadašnjeg preporodjenja hrvatske književnosti! Budi ova zgoda sretni znak sjedinjenja svih slovinskih plemenâ u čvrstu svezu ljubavi i pobratimstva.

Evo Preradovićeva soneta:

Ko hrek stari dubrave negdašnje
Čvrst u zemlji, osut mladicami;
Pomlagjeno u doba sadašnje
Starovô si dugo medju nami.
I uv'jek si iz struje prijašnje
Glasove nam slao ptičicami,
Starosti si dobe do najkašnje
Bodrio nam duše pjesmicami.
Smrt napokon tebe iskorieni
I razzori ptičicam sjedalo,
Al, što ne mož' razorit, ostalo;
Ostale im pjesmice u cieni
I ostatće, dok pjesama dika
Sa milog nam slovi Dubrovnika.

Rajmund Visić.

PRIMJETBA

Da ugodi požudama svojih prijateljâ, u najzadnje godine života, pokojni gosp: Antun Kaznačić, naumi sakupiti svoje razpršane pjesme i dopuštati da se tiskom obielodane. No pošto im je predmet ponajveće bio prigodan, izostavi one što su samo razumljive bile suvremenicima, koji su poznavali osobe i okolnosti ondašnjega dubrovačkoga družtvenog življenja, a pošto su mnoge (osobito one šaljive) upisane u dubrovačkome narječju, u kojemu se često upotrebljavaju ne samo korjeni talianskijeh rieči, no kadkad i ciele izreke, izmieni ih gdje se moglo, čistim jezikom, gdje ne, izjasni ih dotičnim opazkama. Posluži se etimologičkim pravopisom, kojim su se onda tiskale sve naške knjige latinicom izdane. Starost i smrt zapriečе mu da tu radnju dovrši. Mi ovdje izdavamo one pjesme koje je on sabrao, kako ih je on isti popravio. Prilagamo samo na koncu pjesmu za *maškarate* „Rukotvorci“ pošto godine 1866 pokojni gosp. Franjo Kurelac dao je tiskati u Zagrebu kod Albrechta u knjizi: *Runje i Pahuljice,* pjesni porugljive i pastirske ponajveće Dubrovačke“. On je smatrao da je ta pjesmica proizvod spisatelja srednjega vieka. Zasve mnogoučen i vriedan filolog u toj ocieni težko se je prevario — Ovdje je opet izdavamo da bude primjerom narječja dubrovačkoga u doba kad je Kaznačić živio. — Da je znao da će ona preživieti poklade god: 1838, kada ju je upisao, bio bi je na mnoga mjesta popravio — Ali on nije pjevô da zadobije lovor neumrlosti, nego samo da mladost veselo prodje one radostne dane.

Izdavatelji.

Gosp. Božidaru Petranoviću

utemeljitelju godine 1836 ljetopisa pod naslovom:
Srbsko-Dalmatinski Magazin.

Trublja Slavska zgar s planina
Velebićem glas prostire,
Dalmatinska pokrajina
Na glas trublje mač podire;

Slavska mati tažit trudi
Mah junački roda svoga:
„Nje zvek ratni koi vas budi
„Dušmanina strt silnoga,

„Braća vaša slovinskoga
„Braća plemskog od koljena
„Zvekom trublje narodnoga
„Vas na obranu zovu imena.

„Oružje vam ne trebuje
„Za domaću slavu uznieti,
„Duh je rodni koim vojuje
„Ko se želi strancu oprieti.

„Što nemarnost njemu krati
„Što navidnost huda otima,
„Slavjan ište da povrati
„Da od tudjina preuzima.

„Brzo skupa priskočite
„Za podpomoć svetu odluku,
„Duh i glase podignite,
„Braći vašoj dajte ruku!

„Dalmatinske lovorike
„Uvehnute nek' ne vidim,
„Stare naše vajmeh dike,
„Spominjući nek' ne blîdim!“

Glas matere Slave čuje
Kroz književne svoê zabave
Petranović, koi poštuje
Što se drži rodne slave;

Hrlo ustaje, braću zove,
Njim otvora knjige i liste,
Neka slavske medj glasove
Svoje ulože glase čiste;

Jednodušno nek s' oglase
Na narodno pozivanje:
Neka tudjin snebiva se,
Da smo od njega ništa manje.

Ah! da ti je uvjek hvala
Slavska krvi, brate izbrani,
Krepost tvoja ne prem mala
Dičnost našu drži, brani;

Ah! sdržalo, ah! branilo
Tebe svako svegj svietlilo —

Gosp. Ljudevitu Gaju

kada je pohodio Dubrovnik mjeseca Lipnja god. 1841.

Mudri Gaju zemlja ova je
Zemlja slavnih uspomena,
U njoj oglas još ostaje
Glasovitih nje vremena,

Gundulića duh hrabreni
Unuk štuje još pošteni.

Nekda zgoda različnosti
Nas su od starih udaljile,
Ostaje nam još jakosti
Za prikupit duha sile;
Gdje uvehnu cviet mudrosti,
Osta korien narodnosti.

U srcu nam primjer davni
Praotaca cavti, plodi,
Spominje nam jezik slavni
Da duh rodni ne zahodi
Domorostva gdjeno žile
Spuštene su krepko bile.

Žive, Gaju, plodi u nami,
Izgled starih naših djeda
Koih tvâ vriednost nad zviezdami
Ilirskijem ljubko ugleda,
Kojih slave veće dosti
Prostrieće se tvôm kreposti —

Zaboravit nikad neće,
Srce naše tvoê svietlilo,
Ime tvoje svedj živjeće
Dubrovniku sladko i milo,
Uspomena tvê vriednosti
Biće naše znak harnosti.

Živi čestit, slavan budi,
Mili Gaju, rodna kruno,
Ti Slavjanska srca budi,
Nek poznade svak podpuno
Da je ciena svog jezika,
Narodima prva dika.

Pjesma Dubrovniku

prigodom pretiskanja Gundulićeva Osmana u Zagrebu god. 1844.

Dubrovniče! blago nami
Zaboravljen sasviem niesi!
Tvôg narodnog duha plami,
Plemeniti stari uresi,
Na daleko preneseni
Krjepost tvrde davnoj cieni.

Ti kak rieka uzbunjena
Kad nenadno gat probije,
Baca vodu preko stiena
Dok se loga svog odbije;
Nu na logu trag ostavlja
Stara polja kîm zabavlja —

Za slavjanskog sreću roda
Slava tvoja znane tiče,
Zagrebačka ter gospoda
Tvoju slavu svuda liče;
Mudri ljudi, skup ugodni,
Kog podžiže plam narodni. —

Skup kom pamet i zenice
Ni'e zavidost potamnila,
Nit mu oholost protivnice
Varku i zlobu postavila;
Ona oholost svedj prokleta
Kâ napredak svaki smeta.

Skup koi pravdi prionuti
Uzmnažava diku sebi
Ljubko željeć svud razsuti
Što bi nekad dično tebi:
Dieli s tobom čast i cienu
Prem pristojnu tvôm imenu.

Gundulića vidj gdje siva
Pjesnicima nada svijem,
Vidj Gjorgjića gdje s' odziva
Glasom svojim medenijem,
Palmotića vidj i ine
Kojih ime još ne gine.

Svim sad ljubav domišljata
Kosti stresa, sjene budi,
Grli Hrvat svoga brata
U pomoć mu hlepi, trudi;
Narodu ga prekaživa
Nenadana nu još živa.

Kak zrcalo kad sunčani
Zrak sred podne unj zapire,
Nek svjetlosti drugoj strani
Samo odsiva gdje dopire
Prvu krepost nu na svomu
Caklu uzdrži srebrnomu;

Tak u sebi svakolika
Tvoja krjepost sasvim biva,
Tvoih sinova stalna dika
Kao u staklu moć se skriva,
Nu bratinske bez ljubavi
Još b' o tvojoj predo slavi.

Jozipu knezu Jelačiću

trojedne kraljevine Hrvatsko-Slavonsko-Dalmatinske

godine 1849.

Trobojna se slavenskoga
Preko neba duga spruža,
Zapisano velikoga
Kažuć na njoj ime muža,
Trokraljevske kôg države
Srce i djela liče i slave.

Nakon dažda preplahoga
Večerom se nam objavi,
Pouzdani došastoga
Vedrog dana znamen pravi,
U kom slavska polja i sreće
Žarko sunce razvietlieće.

Oj slobodo! svih naroda
Prvo dobro najslavnije,
Sjeme tvoje ni'e bez ploda
Vješta ruka kad ga sije
Ter u malo tad vremena
Niče iz dobra dub sjemena.

Vidj hrabroga sina tvoga
Kog' na luku nebeskome
Ime sjaje, njeg prvoga
Svem narodu slovinskome,
Bez pomoći kad s' ostala
Vječna vlast je zapisala —

Trostručene, zemlje Bane
Jelačiću glasoviti!
Sve ti redom slavske strane
Kojim glavar ti ćeš biti,
Svijaju ti vience ugodne
Za zasluge domorodne.

U ruke ti postavljaju
Osvojene mač slobode,
Mač kojim si na Dunaju
Slobоštine zle zahode
Brži od munje razstavio
I dušmane pokorio.

Zaman zmija trojoglava
Svoj izrigat čemer spravi
Austrijanskih da država
Razdorom se vez razstavi,
Zaman vrata stolnog grada
Neprijateljska stisnu obsada;

Prebližit se vidi kade
Tvoje vojske silne čete,
Na koljena strta pade
Proseć milost; teško smete
Poduzeće kletog boja
O junače, viernost tvoja:

Tad sloboda pogrdjena,
Rad vitežke Tvoje obrane,
Glavu uzdignu umirena
Zaboravi svoje rane,
Lovorom te resi i viče:
Slava! moj ti osvetniče!

Sloboda je, Gospodine,
Nam najveći dar nebesa
No nje svietlost tamni i gine
Nje je ljepošt bez uresa,
Slobоština njoj nemila
Netom se je približila.

Ni'e prestolja, nije otara,
Ni'e ikakve ljudske vlasti,
Kû ne truje, stresa, hara,
Dah otrovni njezin tmasti
Da podloži sve kreposti
Kletoj svojoj svevoljnosti.

Proklet čovjek, proklet budi
Kog' oholost zasliepljuje,
Koi da uzvisi sebe trudi
A sve ostalo pogrdjuje,
Koi postupčac svojoj slavi
Na svog brata gradi glavi!

Sloboda je, Gospodine,
Svoj postatak s neba sniela,
Oholost ju zbaci u tmine,
Oholost ju grdno smela,
Paka ljudskieh strasti sila
Verigam je poklopila;

Prenarečen ti si zgara,
Nje verige razlomiti,
Narodnost me ne ne vara,
Mogu ti ovo proročiti:
Da po Tebi već bez ploda
Naška neće bit sloboda.

Vidi bližna kak krajina
Okovima pretišnuta,
Na Te gleda slavskog sina
Bliedi, uzdiše pričeznuta,
Moleć spruža k Tebi ruke
Da olakšaš i nje muke,

Milost Carska, čini tvoji
Uzvise Te nam ugodno
Na vladanje, koi pristoji
Onom samo, koi narodno
Misleć, naše za potrebe
Zaboravlja sama sebe.

Vierne tvoje Banovine
Puk radostiv pozdravlja Te
I sloboda kraljevine
Obzire se sada na Te,
Jednoglasno višnje zove
Narod na Te blagosove. —

Medj veselim glasovima
Svaka strana što T' upravi,
I Dubrovnik pjesmu ima
Tvoje ime kojom slavi,
On ti davno želje svoje,
Svietli Bane, prekazo' je. 1)

Jest i pjesnik koj bi htio
Nad zviezdami Tebe uspeti
I pjesmami, kad b' umio
Pristojnijem sebe iznieti;
Pjesme nemoj Ti gledati,
Gledaj dušu što ih prati.

---

1) U odgovoru Obćine Dubrovačke 21 Srpnja 1848 na poziv braće Hrvata i Slavonaca.

Srbskome Patrijarki Josifu Rajačiću

godine 1849.

I koga izaberem, njegova će šibika procvietati; tako ću utišiti pred sobom viku sinova Izraelskih što viču na vas.
Mojiz: Brojevi Gl: XVII. v. 5.

Prekaza se prem očita
Ruka strielom Previšnjega,
Silnost pade predobita
Cieć smionstva već svojega,
Puk izbrani ne žamori
Veriga ga već ne mori.

Aronova procavtjena
Čudnovato šibka siva,
Eto šibkom već iz stiena
Provrela je voda živa,
Izraela puk čestiti
Kojom će se napojiti.

Rajačiću, srbskog puka,
Srbske crkve svietla kruno!
Tebe izabra višnja odluka
Da dovršiš sve podpuno
Svete odrede nje milosti
U narodnoj slobodnosti;

Teb' zelena kak' Aronu
Šibka cvati sred svietlila
Š njom oholost usionu
Tvoja je viernost sasvim zbila,
Mojzes probi vrutak vode
Ti nam probi vir slobode;

Vir slobode progonjena
Da utažiš tužbe puka,
Kog' verigam pretíeštena
Gvozdena je trla ruka,
Sve mu grabeć, izvan oči
Da usužnjen suze toči;

No Gospodin nemilosti
Ne puštava bez osvete,
Ter u gnjevu svoê naglosti
Farauna morem smete,
Preko voda puk izbrani
Stup ognjeni dok sahrani.

Bog će pomoć udieliti
Hrabre Srbe spasit svoje,
Stup ognjeni njim će biti
Rajačiću srce tvoje,
Dok dušmanskih četa stope
Morski vali ne poklope.

Zgodno i pravo, Gospodine,
Crkovna je vlast najveća
Koje nikada čast ne gine,
Udielila tebi sreća,
Već je davna tebi bila
Višnja znanost namienila.

Kada milost našeg Cara
  Sdruži nebu svoje odluke,
  Kad ti žezlo kod otara
  Posvećene preda u ruke,
    Znamen to je: šibka da ti
    Čudotvorno cvjetjem cvati.

Varka 1)

Oh! mentes hominum, quantum est in rebus inane.
Sat. Persija.

Mâ pameti osvjesti se
  Prionuta česti, sreći;
  Da svud dopreš moriš ti se
  Ti što želiš uhvaš steći,
  Nu željenja tebi mila
  Varka jesu tvog sliepila.

Varko svieta himbenoga
  Ali od mene ti ne bježi,
  Neg plamenim ognja tvoga
  Jače nade mê ražeži
  Nek uhvanja moja i želje
  Zasjedam se tvîm temelje.

Ja se himbam sramit neću
  Tvê nit mrzit na hitrine,
  U tebi ću čest najveću
  Iznać za kôm srce gine,
  Sred izpraznog tvoga skuta
  Mâ će minut bolest kruta.

---

1) Obmama (Illusione.)

Odavna si blaga i mila
S ljudima se špotno igrala
Čarih tvoieh moć i sila
S nezgodami se mnogo rvala
Čovjeku si posred muke
Ugrabila mač iz ruke.

Ah! blažena vazda bila,
Varko od mene ne ne bježi,
Neg sred boli, jada, cvila,
Zapletena tvôj u mreži
Sjena tvoja tuge i vaje
Odlagat mi ne prestaje.

Kak jutrnja zviezda u putu
Ti razčinjaš duh umorni,
Svjetlost tvoju svud razsutu
Sviet u željam nerazborni
Nek s očima plam ne vidi
Nu zasliepljen prati i slîdi.

Ti bez srebra, ti bez zlata
Sva vitežka plaćaš dîla,
Ter odkad si slave vrata
Junacima raztvorila,
Trud, rvanje, smrt i smeća
Njim su plata ta najveća.

Od zabava uklonjena
Mudroznana u svôm domu,
Valovima obkružena
I brodara putu u svomu,
Ti jednako trude i muke
Namiravaš s svake ruke.

Jeli moči kê na svieti
Jeli znanja dubokoga,
Kê se tebi može oprieti
Kê li otresti jarma tvoga,
Kâ li u svietu krepost biva
Da tvê veze razdriešiva!

Vidj Leksandra gdje u suzami
Tiesnoćom se jada svieta,
Vidj Darija koji se mami
Da mu je carska vlast oteta,
Oba cvileć u nesvjesti
Preminuše od bolesti;

Ti njih smiri . . . . ter jednomu
Kolik želi sviet raširi,
Obećanjim tvim drugomu
Od vladanja želju miri,
Obadva će vjerovati
Štogod budeš njim lagati.

Da je Didone glasovita
Tvim se svjetim pouzdala
Nebi Eneu prem màhnita
S kraja mora zaman zvala,
Dok medj plamim svoje vaje
Nesrećnica svršila je.

Himbenoga varko svieta
Ah! od mene ti ne bježi,
Neg' ka' u prva moja ljeta
Srce m' iskrom tvôm razžeži
Zaneseno da ono ljubi
Sve što ištuć hlepi i gubi.

Tebi u srcu čovjek svomu
 Znameniti hram on gradi,
 Hitrotvorna pak na komu
 Troja vrata probit radi,
 Vrata uhvanja, želje, nade,
 Vremenom se koja inade;

Sred otara zasjednoga
 Kôg svôm rukom himba uresi,
 Domišljata vlast Vječnoga
 Tako odluči zgar s nebesi,
 Tvoj posagjen kip da sjaje
 Ter nas varat ne prestaje.

Radi toga lakomosti
 Ti probijaš pute sreće
 Njoj umiriš tvôm milosti
 Grižnju duha što je najveće;
 Tak' da sjena tvoja sama
 Koprenu joj diže srama;

Radi toga ko u ljubavi
 Ište iznaći slasti i mira,
 Kipu tvomu molbe pravi
 Spuštajuć se bez obzira,
 Ter nać' cijeni liek tugami
 U čemernim tvîm vodami.

Ti putniku koji te moli,
 Širiš, ravniš, kratiš pute;
 Ti jadniku po sred boli
 Čistiš, liečiš rane ljute
 Nesrećniku u tjeskoći
 Ozivlješ se za pomoći.

Na zrcalu kano diete
Zrak sunčani rukom hita
Tako i čovjek tvê zaplete
Bez ikakva traži svita,
Nit se stavlja sjena da je
Za kôm ginut ne prestaje.

Nu ti mene, Varko sveta,
Kakvagod si ne n' ostavi,
Sjena tvoja men' ne smeta,
U tvom kipu pun ljubavi
Sve do groba haran dosti,
Mê ću tražit čestitosti.

Nu ti smiehom molbe moje
I vapjenja primaš samo,
Zlohitrenje poznaš tvoje
Kîm mnôm vrtiš tamo amo
Praznovierju da u taštomu
Živem sužanj jarmu tvomu.

Znaš da uhvanju momu ostaje
Što n' umiem sam doteći,
To čestitost prava ona je,
Kod istine što ću steći
Kad prosvietljen sbacim s mene
Vele ugodne tvê koprene.

Na grobu O. Frana Apendini-a.

Na grob i ja? Tot li moću
Ronit suze bez obzira
Razmišljajuć svu strahoću
Unutrnjeg mog nemira,
Kad razvidim nesrećnoga
Uzrok priki jada moga.

Sad da ustavim suze moje
Čija će me rieč tiešiti?
Ko će srca nepokoje
Sada meni razčiniti?
Liepa utieha ljudske rieči
Bez tebe me već ne lieči.

Višnji Bože! tol vez pravi
Prijateljstvo kôg nam svije,
Tol harnosti, tol ljubavi
Plam, koj želje i duh grije,
Tol ćućenstvo svako bolje
Samo uzmnaža nam nevolje?

Uzpomena sama ostaje
Kâ nas uviek morit ima
Sama ona ne prestaje
Svim nas vršit načinima,
Napominjuć redom dîla
Smrt koja je već svršila?

Kolik krati, pravo rjeću,
Domorodnog mjesta moga
Videć slavu, čast i sreću
Uzvišene pisma od tvoga,

Mnjah da to će biti dosti
Smrt prokleta da ti prosti.

Slovinskome, bez opaza
Svog jezika, kud narodu
Mnogobrojni prostor skaza,
Krepost, dičnost i slobodu,
Bilo je meni tim uhvati
Da smrt na te neće stati;

Kada ljudi glasovite
Pokazô si sve države,
Kim se mudrim diče i kite
Unucima rodne slave,
Veselih se ja cieneći
Da ćeš slavan smrti uteći; . . .

Nu sad na grob! U jasnosti
Zrak nebeski na me siva,
Zrak ugodnih od kreposti
Kê kitiše tebe živa,
Koje sad me učit mogu
Neumrlost da je u Bogu.

Prigodom smrti O. Andjela Maslaća.

Njegovu ujaku.

Andjela je dunda tvoga
Viečnom polju smrt pridala,
Nemoj suzit radi toga,
Bolje grabit smrt je obrala;
Ali plači, dosta ih amo
D' utažimo nju n' imamo.

Gospodji ****

na dan njezinog krstnog imena (imendana).

Vazda živog cvieća kitu
Kâ s' u vrtu mom gojila,
Zlatnom žicom zgodno svitu
Ja ti šaljem, moja mila,
Nek ti bude za me rjeti
Što mi je u srcu, što u pameti.

Ruka, znadem, pokloniti
Mogla bi je čestitija,
Nu ju neće dopratiti
Nikad duša pravednija,
Vrhu koje u slobodi
Samo ljepost tvâ gospodi.

U živoga cvieća kiti
Ugledaćeš mladost tvoju,
Koja neće pohuditi
Do sto ljeta viek na broju,
Jer vremenu bez obzira
Mladog duha plam s' opira.

U živoga cvieća kiti
Nadazdriećeš ljubav moju,
Kôm će duša mâ goriti
U ljuveznom nepokoju
Neprestano mir želeći,
Kog kod tebe želi steći

Vez ti zlatni kazat budi
Što je meni u pameti
Hrdja zlato kak ne budi
Nit ga može preuzeti,
Tak mâ ljubav bez zaprieke
Živuća će bit u vieke.

Ter ako se može dati
D' od ovoga štogod svieta
Nas po smrti k drugom prati,
Uspomeni da ne smeta,
Ljubav moju, mogu rieti
Jedino ću tu prinieti.

U živoga cvieća kiti
Uspomenu drži moju;
Ona će te naučiti
Mom se smilit nepokoju,
Ona će ti za me izrieti
Što mi je srcu, što u pameti.

Suze Prdonjine. [1]

Na ribarskoj prošetnici
Koju vali plaču mora,
Na jablanskoj siedeć štici
Koju zdrži hrek od bora,
I s britvicom u rukami
Pust Prdonja u mukami,

1) Šaljivo tako nazivaše jednoga priprodavaoca ribe u Dubrovniku, koji je živio do nazad malo vremena.

Glavom tresuć smišljen stoji,
Nezna što je zadobio,
Kamenice pomnjom broji
Koje bješe zakupio:
Kad je pjenez dobrojio
Ova je sobom govorio:

Ev' i danas jednu pletu 1)
Dobio sam mukom malom,
Rabe da me ne ometu
Nazivljuć me: ništom, halom;
Dobio bih, može biti
Da se mogu oženiti.

Oženit se? . . . nu za koga
Marija me kadar neće;
Jeli koga, u ime Boga,
Da joj pamet smiri veće;
Tvrdje joj je srce i jače
Neg li zvono Malebraće! 2)

Ah! Marijo, dušo moja
Čemu ćeš me već moriti?
Nemilost mi neda tvoja
Niti jesti, niti piti,
Usahô sam; kolik prije
Umriet ću ti od sičije. 3)

Bez pristanka tvoja slika
Vrti mi se pred očima,

1) Novac vrijedan dvadeset starijeh krajcera austrijanskijeh.
2) Crkva sv. Frana u Dubrovniku kod samostana njegova reda.
3) Po drugijem naškijem stranama nazivlju ju „suha bol."

Nijedna pučka [1] ni vladika
Ljepše od tvojih oči ima
Prema tebi sve djevojke
Shlamane su kak podojke. [2]

Gledajuć te, dnevi moje
U mukami brižan trajem,
Moje teške nepokoje
Umiriti već ne hajem,
Izvan tebe druge nije
Dušu moju da razgrije.

Ako jadnik probudim se
Netom biela zora grane,
Vas u znoju razstopim se
Nešto u meni kô prah plane
I pečem se na žeravi
Medj ugljenim od ljubavi.

Ah! da je ovdi tužan rečem
Polak mene Mare moja,
Da me vidi gdje se pečem,
Cieć ljuvenog nepokoja
Od žalosti u sto mrvica
Pukla bi joj žigerica.

Kad s' uhitim prošetnice
Oči moje svud te traže;
Ugledam te, svrneš lice,
I rečeš mi: bježi vraže!
Ah! vrag niesam ne ne cieni,
Neg' Prdonja ucviljeni.

---

1) Gradjanke i gradjane nazivali su Dubrovčani pučkam i pučanima.
2) Dojkinje.

Ah! ti si me, kučko liepa,
Nemilostim uništila,
Bolje da si hroma, sliepa,
Nego sa mnom svedj nemila;
Umiri se, Mare prosti
Daj m' utarak tvoje milosti.

Vidi kako djeca huda
Na putu se mnom rugaju,
Veleći mi: blezgo luda!
Niti za te rabe 1) haju;
Jer Marija tvoja liepa
Ne će muža gola repa.

Klin mi u srce upre tada.
Počnem kukat i plakati
Cieć preljute muke i jada
O mir glavom ter lupati,
Pak na Puntu 2) blizu mora
Podjem jadat pun prikora:

Niesam, Mare, bez ničesa
Imam sve što ljudi imaju,
Imam kruha, vina, mesa,
Imam ribe na prodaju,
Imam gaće od nankina 3)
Pokojnoga Tabakina 4)

---

1) Raba se je zvala u Dubrovniku služkinja spravljenica; kako Čupa; novakinja, do dana sprave. Sprava je bila pak domaća svečanost, kad nakon nekoliko godina službe kod istog gospodara, predali bi se služkinji u ruke novci njezine plate do toga dana, i mnogi darovi u novcima i u odjeći.

2) Punta se zove u Dubrovniku južna strana njegove luke.

3) Vrsta platna.

4) Nadimak jedne dubrovačke porodice.

Imam gjilet i velatu [1])
Kâ je u Londri izatkana,
Kâ za truda mojih platu
Bila mi je darovana
Od Anice, što je služila
Na pivnici u Šarila.

Slamnica mi jest spremljena
Riganoga od trljiza; [2])
Nekoliko jest vremena
Da ju kupih u Puljiza,
Budemo se kad vienčati
Na njoj ću te provaljati;

Stoliće ću stare i štice
Kojim vragom omastiti
Da nas nebi jarebice,
Počnemo se kad grliti,
Stale kljucat u tminami
Jer tad, Mare, jaoh se nami!

Ah! hoće li doć ikada
Taj čestiti dan nam pira?
Da mi duša puna jada,
Kojemu se jedva opira,
Već počine, da u tvom skutu
Ranu izliečim ja preljutu.

Neće nikad, ah! bojim se
Izginut ću jadnik prije,
Zaman ginuć pečalim se
Rad krutosti ja Marije,

---

1) Prsluk i frak.
2) Vrsta platna na prutove, koja dolazi osobito iz Pulje.

Na tužbe mi na prikore,
Odgovara mûkom more.

A mogo bi djevojčina,
Da ja hoću nać dvadesti;
Koje ištu sto načinâ
Da se mogu k men' privesti,
Ali, Mare, sama ti si
Kâ mi o srcu trepteć visi.

Ah! da mogu i ja kako
Objesit se srce o tvoje
Otišô bih baš u pako
Da umirim jade moje,
Da ugasim plam ljuveni
Koji ko slama plamta u meni

Jest Franula, u Žugjelâ [1])
Već odavna mukte služi,
Ona bi me mužem hćela,
Nu nek tamo smokve suši,
Jer se bojim da Žugjeli
I nju biće razapeli.

Ah! bolje bi zajsto bilo
Razapeli da su i tebe!
Ne bi sada ja nemilo
Proklinjao sama sebe,
Nit mi srce u žalosti
Trieskalo se s tvê gorkosti.

Što jadniku što m' ostaje
Porad tebe negli umrieti?

---

1) Židovâ.

Da umirim moje vaje
Mogô bih se i odrieti
Ti ne haješ, neg u rugu
Gledaš jadnu moju tugu.

Idem, Mare, za Kaštio, [1])
Idem ondje da s' utopim,
Već dosta sam pretrpio
Nebarnici da ti ugodim;
No opet me smeta jako
Poći kršten crni u pako;

S toga mislim bolje da je
Poć u turske gdjegod strane
Ter ostavit ove kraje
Gdje mi nije već sahrane;
No je umriet stvar pogana,
Izpod turskog buzdohana.

Bolje se je ukrcati
Na brod kakav poć na platu,
Ameriku ter iskati
Gdje se u srebru plije i zlatu
Ondi iznaći moću sreću,
I donieti blaga vreću.

Pak kada se bogat vratim
I Marija vidi mene
Gdje ti torbe zlata pratim
Neka bliedi, kopne, vene,
Ona će se tad kajati
Što me mužem ne hće zvati.

---

1) Tvrdja iz talijanskoga Castello.

Neka, neka, njoj ću rieti,
Usiona prokletice!
Već u mukam neću mrieti
Gledajući tvoje lice;
Pukni, crkni, sad Prdonja
Ribetinom već ne vonja,

Neg je bogat; može uzeti,
Ako hoće, sad vladiku,
Visoko se može uspeti,
Ne uz taku nepriliku
Dane trajat, trajat noći
Bez utjehe i pomoći.

Tako ću se, kučko, tebi
Ja jedan dan osvetiti,
Iskat ćeš me u potrebi,
Ludorija neću biti,
Neg' s' osviestit, neg' t' ostavit,
I s boljom se ja zabavit.

Nebi li ti bolje bilo
Dokle imaš još vremena,
U tvoje me primit krilo,
Biti meni draga žena
Po načinim u naprieda
Kako crkva zapovieda.

Do malo bi ti čestita
Mogla, dušo, dočekati
Prdonjića malih kita
Da te budu majkom zvati
I bit prva, bud Bog s nama,
Dubrovačkim medj ženama.

Ove rieči govoreći
Prdonja se trese i cvili;
Dječetina a skvičeći
Jadnika su okružili,
Vičući mu: „Mare liepa
Ne će muža gola repa.“

Kokot

mojega susjeda Ivana ******

Brate Ivo, nije sramota
Da imamo svi kokota,
Koj nam zorom pjeva i budi
Na svakdanju radnju ljudi.
Imam i ja pievca u kući,
Nu susjedstvo na nj ne buči.
Nit' ga kogod skvrčat čuje
U kuhinji neg' miruje.
Tvoj al kokot prem nemio
Svakome je dosadio,
Jer on jutrom, jer on noći
U susjedstvu smeću uzroči
Skvrči, kriešti i jauče
Kô pribjeno da je kuče
I zavija u sve glase
O božiću kako prase.
Na nj gospodje sve se tuže,
Muževi ga mrze, ruže,

Jer ne mogu s njega spati
Ni u postelji počivati;
O službinjam neću rieti
Jerbo svaka od njih prieti
Cjeć kokota prokletoga
Od gospara bježat svoga.
Držanstvo je, svi velimo,
Jedan drugog da trpimo,
Da susjeda susjed trpi
I š njime se da ne drpi.
Ali kokot tvoj kad krievšti
(A tome smo nazbilj vješti)
Sve službinje čim ga čuju
Na te, brate Ivo, psuju —
Uvjeren sam da ti žudiš
I duševno da se trudiš
Mirno proći sa svijem nami,
Osobito pak s ženami,
S tog prividi mira radi
Susjedstvo se da ne svadi,
Ubij vraga da ne smeta
Svetu slogu da n' ometa;
Na vrata ću haran ja ti
Zlatnim slovim upisati:
„Blažen budi za mir pravi
Ko kokota svog zadavi."

Prosjenca 1869.

Odgovor pjesni

koju mu je prijatelj upravio.

Mudri brate, pjesni tvoje
Zasve da mi ne pristoje,
Znak mi ipak jesu pravi
Prijateljske tvoje ljubavi,
Znak mi jesu očit dosti
Tvoje pjesničke sposobnosti.
Al te čednost težko vara
Tebi, mili, kad prikara:
Da ti Pinda djeve izbrane
Pristupiti k' njima brane,
Znam, Božice zasve, i one
Da su često osione,
I da žene po naravi
Nestalne su u ljubavi.
Ljubovnika njima biva
Mučno trpit sramežljiva,
Nije, vjeruj, da molbama
Dopire se sve s' ženama,
Smionstva se hoće dosti
Da t' udiele svoje milosti,
Kada budeš odlučiti
Smiono k' njima pristupiti
Na Pindu će vjekoviti
Lovor tad te okruniti.

Ljubav.

(S napjevom).

Ti me pitaš ljubav što je
I ljuveni što su plami?
Riet ne znadem, nu nešto je
Što me mori, vrši, mami,

Ak' otidem jadna spati
Iz tiha me sanka budi,
Ak se podjem prošetati
U putu me rve i trudi.

Čas ti srcem počne tući,
Čas pameti čudno vije,
Čas te blazni, čas te muči,
Čas te ledi, čas te grije.

Ah! djevojke, mješte mene
Vi recite ljubav što je,
Tako moje vi ljuvene
Ne kušale nepokoje.

Jednome koji privriežen i blagodaren u Dubrovniku na nj je psovao.

Pitaš zašto Lero psuje
Naš Dubrovnik i zloglasi?
Jerbo i magar poplesuje
Siglo u kome žedju ugasi. —

Ponašenje

Anakreonike Vitoreli'a. — *Ascolta infida un sogno.* —

San prošaste počuj noći,
Ljubičice oh! nemila
Sanjao sam ondje poći
Gdje Betina straši spila:

Čarobnika Bete [1]) kruge
Koji kad šibkom crnom vije,
Sunce, mjesec, gore, luge
Kudgod hoće svud zanije.

Ter mu rekoh: starče znani
Na jade se moje gani,
U kojoj god spile strani
Liek iznadji mojoj rani. —

Posmjehnu se stari i reče:
Ovdje lieka nije za tebe,
Bježi od drage na daleče
Liek taj ti je od potrebe.

---

1) Na Pločami, istočnom pregradju Dubrovnika, ispod nekadašnje kuće slavnoga matematika Marina Getaldića (nazvana Betom), nalazi se spila iz koje je činio fizična pokušanja požarnim zrcalima. — Prosti puk smatrao ga je kao čarobnika; i dan današnji kad se približa k Betinovoj spili, prekrsti se.

Razgovor

Dubrovčanina i Dalmatinca u Zadru o narodnomu jeziku.

Dubrovčanin.

Evo slavnog, stolnog grada
  Koi državom srećno vlada!
Radost mi je prava, opeta
  Nakon mnogo, mnogo ljetâ,
Nać se u mjestu u sred koga
  Stoje gospoda puka môga,
Car čestiti otkl' obro je
  Naredbe nam dielit svoje.
Nad našijem gradovima
  On prvenstvo srećno ima;
Njemu uljudne sve nauke
  Carska milost dade u ruke,
Ovdje u znanju svak provodi
  Mirne dane u slobodi.
Ah moj Bože! jeli sreća
  Doć državi mogla veća
Neg' da u gradu svak glavnome
  Jeziku se klanja svome!
Ište razum, jest prilika
  Da našega zvek jezika,
Razliega se i prostire
  Odkud znanje svako izvire.

Dalmatinac.

Nemoj sudit bez opaza,
  O čovječe svietla obraza!

Ti se varaš. U ovom gradu
Za svoj jezik malo znadu
Prezirana, potištena
Ovdi je naša rieč rodjena:
Plemstvo ovdje i gospoda
Zasve ńašeg slavnog roda
Misle vlasi 1) da bi bili
Kad bi naški govorili. —

Dubrovčanin.

Kak? il mjesto ovo nije
Dalmatinsko, kako prije?
Nije l' rodu slovinskome
Baraković 2) pjevô svome
I pjesničkim on knjigami
Slavu steko Zadru i nami?
Nije l' Šimun Budineo 3)
Ime svoje slavno uspeo?
Nije l' otle Ivan 4) bio
Koji je Mattu proslavio?
A Zanota 5) dična dîla
N'jesu l' Zadar razsvietlila,

---

1) Vlasim (Morlacchi) nazivlju potalijančeni Dalmatini ne samo one koji su rodom iz one strane u kojoj su se nastanili Morovlasi, nego i svakoga koji govori običajno svoj materinski jezik.

2) Gjuro Baraković, zadranin, spjevao je „Vilu slovinsku," „Gjarulu" i druge krasne pjesme.

3) Budineo, zadranin, pjesnik i spisatelj pobožnijeh i bogoslovnijeh djelâ u našemu jeziku.

4) Ivan Zadranin izpjeva slavjanski pjesan „o Matti" „Filomenu" i druge pjesme.

5) Ivan Zanoti ili Trnelinger prevede Virgilija naški; ur[edi] di ogromni rječnik hrvatsko-talijanski, koji u rukopisu nalazi [se] kod gosp. Filipi u Zadru i neke pobžone knjige.

Kad prenese svom kreposti
  Virgilija sve ljeposti,
I Enee put nezgodni
  Spjeva u jezik domorodni?
Karnarutić [1]) gdje je koji
  Medj' pjesnicim dičan stoji?
A Zadrani gdje s' ostali
  Koje narod štuje i hvali?

Dalmatinac.

Što je, brate, nekad bilo,
  Sve se sada promjenilo.
Sad Dalmatin koi sred grada
  Pobjegô je s' brda od glada
Pak s' u Zadar namjestio,
  Sramotno bi nalazio
Kad bi jezik svoj vlaštiti
  Sliedio častno govoriti,
Uspomenu svóg' prikora
  Misli jezik da m' otvora;
Cjeć toga ga zaboravlja
  Medju Vlahe ter postavlja.
Kog' uzdrži; ter čuj ove
  I nas i vas Vlasim zove.

Dubrovčanin.

Il Dalmatin i Vlah nije
  Il ga naška krv ne grije?
Il Zadrani i Dalmatini
  Niesu l' narod sve jedini?

1) Brnja Baraković, vlastelin zadarski, opjeva u našemu jeziku „Sigetsku obsadu."

Dalmatinac.

Dalmatini žele biti
  Rodni jezik a tlačiti,
Ter su ružan pribavili
  I govorit naumili
Neki jezik koi mletački
  Bogme nije kao ni vlaški
Kojijem se posramljuje
  Isti Mlečić kad ga čuje:
Blago svoje preziraju
  Mješte zlata kalo imaju.

Dubrovčanin.

Treba rieti da ne znadu
  U Zadarskom mudrom gradu
Koi je prostor koja dika
  Slavjanskoga mog' jezika!
Nad njime se nije uspeo
  Rimski Tever, grčki Alfeo,
Medna sladost kôm se glasi
  Divljih strastî gnjev ugasi,
Pristojan je svakoj pjesni
  U veselju i bolesni.
On junake na boj diže
  Na hrabrenstvo njih podžiže:
Ljubovnika ucviljena
  U ljepotu zatravljena
Bolešt taži; dokle vili
  Vierni pjesnik ne omili. —
Il ne znadu kud se stere
  Jezik bogat preko mjere?

Iztočna mu granica je
  Tatarinska gdje zemlja je,
A teku mu svrhe nije
  Dok se stere val Adrije. —

Dalmatinac.

Sve to znadu; ljudi al jače
  Što ne um'ju svedjer tlače,
Ište druge kad ne umije,
  Svak sramotu da pokrije.
S tog' Zadranin narodnomu
  Svom jeziku prostranomu
Kog' neznade traži svima
  Da s' opire načinima;
Zovuć Vlahom Dalmatina
  Slavske majke pravog' sina
Koga danas kako prije
  Slavijansko sunce grije.
Ko neznade svog jezika
  Da 'e Dalmatin n'je prilika.

Dubrovčanin.

Nek se Zadar usioni
  Dubrovniku s tog pokloni.
Nek Kotoru hrabrenome
  Sniži glavu bar u tome;
Nek spoviedi da medj' nami
  Narodnosti gore plami,
Jer je jezik nam' ugodni
  Nada svijem domorodni;
Rodni jezik ko ne ljubi
  Narodnosti pravo gubi.

Dalmatinac.

Pravo imaš; svak se brine
  Da mu jezik svoj n' izgine
Vidj Poljake, Čehe, Srbe
  Kak se pozvat mudre škrbe
Da im jezik glasoviti
  Budu svietu priobćiti. —
Slavskim pjesnam' razliega se
  Odra, Sava kud prolaze,
Raba, Dnieper, Višla, Drava,
  I kud Dunaj trag spuštava
Slovinskom se rieči diče
  I narodnu slavu liče.
A oko nas bez prilike
  Dalmatinske lovorike
Posahnuše, da tudjima
  Dičimo se mi riečima,
Seljanina samo je drago
  Čuvat jezik, sveto blago.

Dubrovčanin.

Šta govoriš, brate mili,
  Do toga smo dohitili
Od sramote i prikora.
  Da nam obraz pasti mora.
Ne dopusti Bože ikada
  Da državom ko nam vlada
Prezirati bude diku
  Što čuvamo u jeziku,
Ter da otmu djedovinu
  Tu presvetu Dalmatinu.

Prijatelju Sabu *********

na poziv da složi pirnu pjesmu kad mu se brat ženio.

Sabo mili, tvoje želje
Nebi, vjeruj, nikad smeo;
Cjeća tebe sred postelje
I drugu bih ženu uveo;

Nu proslavit kad bi htio
Zaručnike piesnim sada
Ja bih smrtno sagriešio
Nit proštenje steko ikada;

Jer ženitbam pjesni moje,
Prosti tebi samo rieću
Kunem ti se ne pristoje
Kao ni vragu žeći svieću

Lasno je tebi koi se niesi
Po zakonu oženio,
Uzvisivat na nebesi
Što ši može bit želio;

Lasno je tebi suhu s kraja
Uzbunjeno hvalit more,
Kadno brodar posred vaja
Kuša muke sve najgore;

Lasno je hvalit tko je steko
Slavu krvim što je prolio,
Kada boja na daleko
Ti si doma mirno bio. —

O ženidbi hvala koja
  Sveštenīku riet pristoji
  Oparena duša moja
  Pripievati baš se boji;

Razmatrajuć jer tegote
  Koe ženidba ljudem daje,
  Zaboravim nje ljepote
  I s nebesa da śašla je.

Da s okušô ti kadgodi
  Što su djeca kada plaču
  A dojkinja ne nahodi
  Da ih smiri gdje pogaču

Da s' okušô šta je ljubi
  Kad haljinu napre imati,
  Trnuli bi tebi zubi
  Za ženidbi hvale dati.

Prosti dakle brata tvoga
  Što se meni pir ne mili,
  Što iskrenost srca moga
  Neda pjesnam rieč po sili:

Nek ti mladost to pogodi
  Koa slobodna sad se smije
  I koja se ne nahodi
  U tom škripu već od prije.

Slušati ću ništa manje
  I pohvalit štogod reče
  Čekajuć ih na pjevanje
  Kad tu ugodnost sebi steče;

A tebi ću, Sabo brate,
  Pirne pjesme spravit moje
  Ak prikupiš kadgod svate
  Za ženidbe kakve tvoje.

O. Franu M. Apendinu.

Kolenda.

Čemu meni bez obzira
  Ne daš nigdje, Frano, mira,
Neg me koriš danom, noći,
  Da mi nije več pomoći,
Veleći mi: kolendami
  Da se mojim grad pomami?
Riet ću pravo: svak sad ište
  Matat pčele u svoje ulište;
Šiljak slave svakog bode
  I na kopnu i sred vode.
Svak o kakvoj slavi radi
  Mali, velji, stari, mladi.
Vidj vojnika, koi sred boja
  Neda bratu svom pokoja,
Neg rad slave hlepi prvi
  Omastiti ruke u krvi;
Vidj brodara, burno more
  Kako slabom ladjom ore
I da dob'je slavu veću
  Stavlja glavu baš u vreću;
Svak, moj Frano, na sve strane
  Gubi noći, gubi dane,
Jeda slave koji dio
  Po sreći bi prihvatio:
Meni samu, mili Frano,
  Nema biti dopuštano
Na godinu dva tri krati
  Prijatelje kolendati,

Da bi mogô tom zabavom
  Pobrinut se mojom slavom?
Lasno je tebi na daleko
  Ime slavno koi si steko,
Rim i Beč ti, pogle' čuda!
  Uzvisuju ime svuda,
I slave si, kako zna se
  Učinio hlad poda se,
Tak da nije sela grada
  Od istoka do zapada
Gdje o tebi ne govori
  Mudar, neuk, bolji, gori;
Svak te hlepi, čeka, žudi
  Uzmamljene žene i ljudi.
Kako nećeš? Svak svud znade
  Uma tvoga hitre inade
Dubrovnika kadar štije
  Dok se davna slava vije, 1)
Kad Kadmovu vide vojsku
  Doć na zemlju Konavosku
Gdje mu žene suzâ viri
  Goje kupus da se žiri,
Pak lakome Grke vide
  Epidaurske dizat zide,
Gradit crkve, kuće, trieme
  Kak je običaj naše u vrieme
I klanjati po prilici
  Boga bojnog u Turici,
Paka kako iz gomile
  Epidaura pruži žile

1) Odnaša se na njegovo djelo: „Notizie istorico - critiche sulle antichità, storia e letteratura dei Ragusei," izdano god. 1803.

Naš Dubrovnik ter s uzvisi,
  Kak dokazô svietu ti si.
Lasno 'e tebi, koi pripravi
  Da priložiš slavu slavi
Dokazati slovinskoga
  Da iz jezika rodnog moga
Svi jezici drugi ishode
  Da od njega svi dohode, 1)
I da je Evi zmaj nemio
  Naškiem riečim govorio.
Ti si ilirske ti latine
  Naresio Kalepine,
S česa opržen još te huli,
  Ak' i mrtav, fratar Stuli. 2)
Tebi truda niednog nije
  Gramatike izdat dvije. 3)
Pak da slavi n'je ti stana
  Medju pjesme brata Urbana
Tvojih pjesni dobar dio
  Utiskat si hitro umio, 4)
Nek da tvoje bez koristi
  Nema slave ni brat isti.
Da ti slave paka kiti
  Bude Kotor priložiti

1) Na: „De praestantia et vetustate linguae illyricae" izd. god. 1806, i na; „Dell' analogia della lingua degli antichi popoli dell' Asia minore con quella degli illirici" izd. god. 1810.

2) Rječniku (Kalepinu) O. Joakima Stuli, Apendini predloži predgovor.

3) Gramatika talijansko - ilirska i latinsko - ilirska izdane od Apendina.

4) Medju latinskijem pjesmama Urbana Apendina, mnogo ih ima brata mu Frana.

Mudrih ljudi skup izbrani
Izmatô si još od lani. 1)
Da posadiš jošter bolje
Ime tvoje slave u polje.
Gdje 'e zakonik, 2) gdje su ostale
Koje motriš slave i hvale?
Gdje pravila za pisati,
Koja iz Zadra htje nam dati? 3)
Prešno si ih nu sklopio,
Bog grieh Tebi oprostio!
Na taj način ime tvoje
Na sve strane razašlo je
I za slavu miran Tvoju,
Kako bubreg spiš u loju.
A nedaš mi kakvom malom
Približit se tebi hvalom? . .
Umiri se, ter m' ostavi
O mojoj se bavit slavi,
Ti me ne psuj, neg me hvali
Kad me, Frano, psuju ostali.

Kolende

u oči Mratinj-dana (S. Martina).

Ne kolenda, brate, nije
Šala izprazne lakardije;

---

1) Životopisi slavnijeh Kotorana, koje je izdao god. 1811.

2) Preveô je u naški — Austrijanski Zakonik. —

3) Nalazeči se Apendini u Zadru, Vlada mu naloži da s nekijem drugijem književnicima ustanovi najzgodniji pravopis naškoga jezika. — I Vlada ga primi kao službeni pravopis u Dalmaciji.

Kolendô je Grke Omero
Koji zaisto ne bi lero,
Kad uz gusle pjesme svoje
Po ulicam pripjevô je:
Skup š njim Grkâ pun radosti
Biaše srećan, kad za dosti
Mogaše mu kadgod biti
Pjevaoca glas sliediti,
I gdjegod bi pak pristali
Vrata su im rastvorali,
Na trpezu pak b' iznijeli
Štogod jesti jesu htjeli:
Služila bi preko obrokà
Tikvà vina od tries oka,
Košić hljeba, sir nad ina
Kak najveće kolo mlina,
Četvrt sliva a što je veća
Kak prismočak luka vreća. –
Kad bi sliepac dobro izio,
Prazan trbuh namirio,
Tad bi guslam stegô žicu
I zapjevô počastnicu
Ter kućnome domaćinu
Podô hvale po načinu.
Nie sad posô tako mali
Nać Omera da te hvali,
Al je, mislim, još trudnije
Goste primat kako prije.
Ako želiš hvaljen biti,
Daj nam jesti, daj nam piti,
I obilno na trpezi
Na grčku se s nam podnesi

Tada uzdignut tvoje hvale
Prijatelje nad ostale
Naš će posô, brate, biti
Moć Omera predobiti.

U oči Nikolina dana.

Gosp. Nikoli Remedeli.

Visoka jela sred polja
Četiri 'e grane spružila; 1)
Jednu je pastijer Radmio
U bolju zemlju prenio; 2)
Od druge brodar plavčicu
Za sinjeg mora sklopio; 3)
Treća se njojzi združila
Da nje doteče visinu; 4)
Četvrta listje i prutove
Na svud okolo spustila; 5)
Pod ovom mlada nevjesta,
Sa dvie rumene jabuke,
Na rosno cvieće kleknula
Ovako Boga molila:
„Dopusti, Bože veliki,
„Da jele stavnost visoke

1) Bijaše otac četvero djece.
2) Kći mu se je u Mletke udala.
3) Najstariji sin bijaše pomorac.
4) Drugi sin življaše s otcem.
5) Treći oženi se i kad ova Kolenda bi spjevana, imaše dvije kćeri.

„Ni biesnost silnih vjetarâ,
„Ni zle tegota godine,
„Budu nemilo krenuti,
„Grane joj ružno zaviti,
„Svagdan nju blagom zemljica
„A rosom nebo pojilo!“
Ovo je neve vapila
U oči dana Nikole.

U oči istoga dana.

Diklicama s Prijekoga. 1)

Od Prijekog, dikle mile,
Čemu ste se odocnile?
Ustanite; Nikolina
Sutra vam je svetkovina,
Ali tužne vi ne znate
Kakva u njemu parca imate?
Za vas misli danom, noći,
Kako će vam potpomoći;
Svetac drži u rukama
Tri jabuke da ih da vama.
Prići k njemu pospiešite,
Od tri jednu da primite.
Kojoj prvu bude dati
Bogata će vojna imati,
Grub hoće li paka biti
To nesmijem govoriti;

1) Sjeverna strana Dubrovnika.

Kojoj druga pak dopade
  Muža ć' imat siede brade,
Rukotvoran on će biti
  Moć će obilno nju hraniti.
Treća je paka još od davna
  Udovici mladoj spravna
Naprla se koja udati
  Za prvoga spominjati.
Pospješite, ne krtite
  Dok jabuku vi primite,
Bez muža je jer djevojka
  Opaljena kano vojka. —
Ja ne ištem, kako znate
  Da mi od pira štogod date,
Ali harnost żapovieda
  Pomaknut mi što naprieda,
Ja ću tako miran moći,
  Vašeg sveca po pomoći,
Slavit njegov dan častjeni
  Vama čestit, blag i meni.

Na badnji dan.

Puška puca . . . na veselje.
  Prikupimo prijatelje;
Svak se miče, svak se muči,
  Božić nam je sutra u kući;
Žena muža turči i davi
  Prasica se da dobavi,
Nož i pušku muž zalaga,
  Da umiri kućnog vraga.

Djeca skviču, služba žudi
  Prasica se već da osmudi,
Čisti ražanj domaćica
  Uskošena kao vučica;
Ješom već se svak zabavlja
  Čim domaćin badnjak spravlja,
Kum ga kiti, zet polieva,
  Slatke pjesme guslar pjeva.
Al popjevke što će nama
  Medj sadašniem gospodjama
Koe za Božić malo haju
  Nit badnjaka doma imaju?
Već ne misle one o tomu
  O napredku neg o svomu
Ter na staru nebi htjele
  Da se predu ni kudjele.
Njim je Božić kad vrh glave
  Lopižicu kakvu stave,
Kad mantilju steći mogu
  Samo tada hvale Bogu.
Muž se tuži, muž proklinje
  Da napredkom kuća gine,
Ona za to ni nehaje
  Neg na njega kô pas laje.
Ah! Gospogje moje mile
  Teško ste se prevarile,
Hodile su bolje stvari
  Dok je običaj vladô stari!
Zaludu se moma resi
  Kad za kuću luk ne miesi,
I jadno će bez badnjaka
  Slavit Božić kuća svaka.

U oči novog ljeta.

Svak je danas pun zabave
  Velike se čine sprave;
Svak godišta za novoga
  Nazbilj ima posla svoga.
Gospar novce razmienjuje
  Službu svoju da daruje,
Koja ga je prem nemila
  Sve godine jaoh! globila. —
Raspuštena služba i babe [1])
  Za posala kućnih slabe,
S bučicom se ne prestanu
  Vrtjet, dok im štogod kanu.
Svi crevljarski svi djetići,
  I šavački svi mladići,
A v e n t u r i m [2]) čestitaju
  Ako bušnut što uhvaju.
Vidiš mladu vjerenicu
  Pomno svija kolendicu, [3])
Da pričeka š njome sutra
  Vjerenika s dobra jutra.
Kropjenicu tru popovi
  Jer počimlju blagosovi,
Nije njima žô pjevati
  Za f i o r i n i ć srebra imati.

---

1) U Dubrovniku dojkinje nazivaju babam.

2) Riječ tal. koja znači kupca, koji se običajno u jednomu dućanu služi.

3) Osobite kite cvijeća koje se darivaju na novo ljeto.

Ni kolendar, prosti Bože!
  Pjevat mukte baš nemože,
Zato želi, kako znate,
  Da na nj milo pogledate,
Pogledajte, moj Gosparu,
  Poslovicu znate staru:
Ruka ruku da umiva,
  Dar učinjen dar zaziva.
Ako naša dužnost ište
  Srećno žudjet Vam godište,
Nakon toga dobro znate
  Što učinit vi imate. —

U oči Vodokršta.

Večeraske, kak svi znaju
  Već kolende dospievaju
I to nam je nazbilj milo
  Da 'e to slovo već svršilo;
Veće neće ne gospoje,
  Od istine kê se boje,
Po posjedim zgodu imati
  Naše pjesme protresati,
Nit tužit se s toga uzroka
  Da ne mogu zažet oka.
Niti služba u naprieda,
  Neće psovat puna jeda,
Da njihove noćne samo
  Dogovore razčinjamo,
Svak se može umiriti
  Nećemo mu nauditi,

Naprjed može u tihoći
  Svak opremat posle noći.
Nu prie neg se razdielimo
  Prijateljski, kao želimo,
Dopušteno nek nam bude
  Smirit naše sve požude,
I zahvalit tvôj dobroti
  Blagodarit kâ nas hoti,
I slušati naše pjesni,
  Gospodaru naš ljubezni.
Bog te zdržo! dieleć Tebi
  Što želimo samiem sebi:
Zdravlja, mira, srebra, zlata
  Raztvorena gostim vrata.
Spominjujuć milost tvoju
  Kôm si primo družbu moju,
Spravljati ću pjesne i hvale
  Vjeruj zbiljne, ak i male,
Pak se tebi do godine
  Vratit ćemo, Gospodine,
Kak se vraća lastavica
  Starom gnjezdu harna tica.

Gosp. Matu B*******.

Ah! moj Mato B*******ću
  Sve sluškinje na te viču,
Svakome se tužu i plaču,
  Da su s tobom kak na maču,
Svaka od njih kad te ugleda
  Kopne, vehne, bliedi, preda,

U kuhinju, gdje nije bravâ,
  Biljama se zaštincava.
Gospogje su u nemiru,
  Isred ljéstve službu viru,
I predaju da cieć tebe
  Ne izgube same sebe.
Ah! moj brate, dosta veće
  Jer te ni vrag trpjet neće,
Pusti službu da nas služi,
  Da se na te već ne tuži.
Ja znam dobro da ćeš meni
  Odgovorit, moj ljubljeni:
Da snižnosti radi tvoje
  Sluškinje ti baš pristoje —
Ostav' ih se, već ostavi
  Bolje misli tvoje upravi,
Poniżnost bo krjepost gubi
  Kad drugoga snižit ljubi. —
Sramota je tako mlada
  Da kuhinja tebe vlada,
I da o sebi neznaš ništa
  Kad se pariš kod ognjišta,
Da su s Tebe svegj na tužbi
  Domaćice suproć službi,
Da se tresu svakom krati
  Kad te vide doć pred vrati.
Nek na izgled tebi biva
  Čedna krepost brata Iva,
Koi odkad se oženio
  Nije mislim sagriešio.
Moli Župka [1]) njeg zamani,
  Da s u kolu s njime bani.

1) Ženska iz sela Župe kod Dubrovnika.

Zaman Nike i Marije
Na nj nasrću kak' Arpije,
On se opire napastima
Kak' Šuperka [1]) valovima,
Ter odkad se pokrstio
Svom je tastu omilio. —
Nije razlog, počuj mene,
Da erbo si sam bez žene
Možeš zato sve doprieti
Štogod začneš u pameti.
Oženi se; dikle mlade
Osvojit te sve se inade;
Oženi se; jeda ostine
Sila u tebi od vrućine. —
Hoj bezočnu tražit ljubi
Iznaćeš je, dni ne gubi;
Hoj kreposnu djevojčicu
Blagu u duši, liepu u licu,
Iznaćeš je, nu ne budi
U ljuvenoj lien razbludi,
Moli, vapi, prosi, kleči,
Pak ženidbom rane lieči.
Tad ćeš vidjet posred noći
Kak' na nebo sunce skoči,
Kako mjesec sa zviezdama
Usred podne sjaje nama,
Tad ćeš vidjet mati dobra
Koja oženit tebe obra,
Kakvu kitu, puna mira
Za tvojega svitće pira.

---

1) Greben kod Cavtata.

Dundo Vekar [1]) u te dane
  Narediće na sve strane
Da se velji, srednji i mali
  Razliegaju klempesali;
A ja ću ti duše mirne
  Začinjati pjesne pirne
I na megdan svekolike
  Pozvati ću ja pjesnike.
Ah! hoćeli dobre sreće
  Približit se taj čas veće!
Da sluškinje živu u miru
  Bez predanja na tvôm piru,
Da gospogje već počinu
  O tvom drhtat nenačinu!
Jerbo žene, znaš, ne umiedu
  Naći mjere svomu jedu.
Kad o službi a ne o njima
  Smionstvo se mislit ima
Kad se obrće njima škina [2])
  A klanja se put komina. [3])
Svašta žene proždiraju,
  Preziranje ne praštaju,
Osvete je ženske sila
  Mire Tvoje razorila
Jer tovarski na vrh Ide
  Podnio se š njim Paride.

---

1) Namjesnik Biskupa.
2) Rieč tal. legja.
3) Rieč tal. kuhinja.

Dubrovačke sluškinje.

(Za Maškarate)

I.

Jela, Stane i Nika

(Na poljani). [1]

Jela.

Odkle si mi, Stane draga?
Jes'li našla koga vraga
I kupila? Il bez ništa
Ti se vraćaš put ognjišta?

Stane.

Ja kupila? Čuvaj Bože!
Ni jesti se već ne može
Er svu ribu, sestro mila,
Šalavarda [2] 'e zakûpila.
Nego ištem svud sadara
Gospodina *komisara*,
Da za ovo štogod vidi
Za puk jadan da prividi,

1) Tako zovu u Dubrovniku mjesto gdje seljaci iz okolice donose na prodaju voće, zelje i t. d.
2) Nadimak jedne priprodavalice.

Jela.

Pravo imaš ; mnogo krati
  Gospogja me š nje izmlati,
  Kako da sam ja joj kriva
  Da se riba zakupljiva ;
Pak u petak i subotu
  Svud me šalje na sramotu,
  Ak ne nagjem psuje, bije,
  Er u kući ribe nije.

Nika.

Što ste lude ! draga Jela,
  Ne bih vraga ja trpjela,
  Ne bih psovke, ni nje bate,
  Sto dukatâ da mi date,
Što joj nagjem, to joj nosim,
  Nit se stoga, sestre, kosim,
  Kad je ribe, nek je ždere,
  Kad je nema, nek s' odere.

Stane.

Rieti mojoj ja bih hćela
  Mješte ribe vraga izjela !
  Al ne smijem, sestro mila,
  Er bo bi me usmrtila.

Jela.

Moja *Žiga* baš jučera,
  Kako na zlo svegj namiera,

Na pravednu, sestre, bogu
Tovjelom me jekne u nogu.

Nika.

Neka ludne; psovke i bate
Pristojno je da imate,
Er nećete slušat stavna
Što svjetujem vas odavna;
Ostavte se jednom kućâ
Gdje 'e zla plata i obuća
Gdje nadrti svegj su na te,
Gdje svegj trpiš psovke, bate;
Sad naćete kućâ dosti
Gdje ne glogju samo kosti,
Svak se trudi i pomeće
Da sluškinju vriednu steče;
Najbolje je Gospodara
Jednog služit, al bečara,
Ako na te nož izvadi,
Al te ipak i pogladi.

Stane.

Sviesno zboriš, Nika mila,
Al ih služit meni 'e sila;
Neka luda harnost pusta
Da ih mienjam ne dopušta;
Zadavnica ako moja
Nemiljena jest Gospoja,
Ranu m' opet lieči i hladi
Kadgod može, nje sin mladi.

Jela.

Mene jadnu sve pak muči
Er sam s starom sama u kući,
Ako kušam kad pomoći
Nać u gluho doba noći
Osamljenu mome vaju,
Pred vratima kučci laju,
Susjestvo se sve razbudi,
Staru uhite mrtvi trudi,
Počne kašljat, viče: „Jela
Svieća mi je potamjela!“
Hajde s vragom! *sul più bello* 1)
I meni je potamjelo.

Nika,

Ja govorim još od lani,
Mila Jela, našoj Stani
D' ide služit dobrog Mata,
Naći će se kak' udata;
Il da pogje u Dum Nika,
Zaisto skladna redovnika,
Tu na volju biće svoju,
Kako bubreg ljeti u loju.
Spominjem se da dok sila
Mladosti me iznosila,
I meni bi sestro Jela
Često vruća kika prela.

1) U najbolji čas.

Ni još sada, sasve veće
Da mi mladost prva uteče,
Spasena mi duša bila!
Nebi s' vam se promienila —.

Stane.

Od davna sam ja mislila
Šta b' učinit odlučila,
Pak da bolje mogu proći
U Carigrad ja ću poći,
Puna mira i slobode
Dobit parâ kako vode,
Bez u jaju ne iskati
Dlaku, moću tu s' udati.

Jela.

U Carigrad poći, draga?
To 'e s hudobe proć na vraga,
Zahvaljujem na te svjete,
Neću kuga poć gdje mete.

Stane.

Bič od kuge za me gori
Zla 'e gospodja što me mori,
Da nebeski volim pravi
Bič me jednom da zadavi,
Neg' u mjestu ja nemilu
Usužnjena stat na silu.

Jela.

Sto smo stale? podne 'e veće
Trčmo doma, tak vam sreće!

Sutra paka uranimo
Na vodi se sastanimo,
Slobodno će tu nam biti
Moć podulje govoriti,
I odlučit tam' al amo,
Vladati se kak' imamo.

Nika.

Svaka u kuću pogji svoju
Mirna živjet kak u loju;
Ak gospogje vas uzviču,
Pustite ih neka skviču,
Na njihove lakardije
Nek s' u srcu svaka smije,
Ja ću poći sad do Klare
Gospogjine crevlje stare
Da joj prodam, korist sva je
Ta od službe što m' ostaje.

Jela.

A ja idem, kako znate
Trpjet pljuske, trpjet bate.

Stane.

Ah i mene, želja živa
K môm gosparu priteživa —

II.

Povraćanje iz Carigrada

(na Pločam)

Jela sama.

Liepa stvar je, nek se pati,
Ženskoj glavi putovati!
Nekada sam govorila
Da se nebi već vratila,
Al nevolja kad te davi
Valja o svojoj mislit glavi!
Broj godinâ kad s' uzmnoži,
Kad s' u jadnoj nagješ koži,
Nemaš muža, nemaš brata,
Zaman moliš da ti vrata
Ko otvori, tad m 'e sila
U Dubrovnik povratila.
Ali teško mene smeta
Što nesreća htje prokleta,
Nakon ciela dva godišta
Da se vraćam baš bez ništa.
Muka 'e trudit danom, noći
Praznieh šakâ paka doći!
Sad gospodje dubrovačke,
Sve opake kako mačke,
Nasladit se zajsto imadu
Kad da dogjoh, obaznadu

Ne udata i bez *mince*, 1)
Opet njima vrtjet mlince!
Rad ljutoga toga jada
Gučula mi, bogme, pada;
Ali svietu dobru volju
Pokazat ću za nevolju,
Da s prvice one mene
Rušnu i krušnu barem ciene —
Ah! duhom sam ja klonula
Da smo došli kad sam čula;
Kad sam *Danče* 2) ugledala
Iz srca sam proplakala,
Promišljajuć kolik krati
Pomogla sam protresati
Ja gospodju staru i mladu
Za kamenom ondi u hladu —

Stane.

Dobra došla, draga Jela
Koliko sam te žudjela!
Već su prošla dva godišta
Da o tebi neznam ništa.

Nika.

Kad t' ugledah, jadna halo,
Srce mi je zaigralo;

---

1) Vrsta novca dubrovačkoga.
2) Rat na moru, blizu samega Dubrovnika; tu služkinje običavaju sušiti haljine.

Dva godišta al u ova
Od tebe nam nikad slova!

Stane.

Imaše ti teško biti
Od tamo se uputiti?
Gdje ti 'e svako dobro bilo,
Kako s' ovdi razglasilo.

Nika.

Tvoju dušu valja imati
Za pod zimu putovati,
Mene od mora strah bi bio,
Šestro mila, uništio!

Jela.

Rieti ću ti pravo u malo
Jest se i meni baš *tumbalo* 1)
Al za srećnu moju zgodu
Biaše sa mnom na istom brodu
Jedan mladić za *škrivana* 2)
Komu bijah već poznana.
On za ljubav čistu i pravu
Držô bi mi, tužan, glavu.
Kunem vam se, da odavna
Ja mladića tako stavna,
Ljubežljiva i vesela
Niesam čula, ni vigjela.

---

1) Tumbat se, kad udi more.
2) Škrivan, pisar, namjestnik kapetanov.

Stane.

Naši u gradu nebi bili
Mladići te privriežili!
Kad puštavaš dušu u jadu
Tad te oni ne poznadu,
Kad si dobro, tad su dvije
Približu se lakardije,
Ah! da Bog da vrat slomio
Ko s' ikada njim pustio!

Nika.

Nemoj, draga Stane tako
Ni na naše psovat jako;
Rieč je stara, istina je,
Da n'je zlato sve što sjaje,
Ali probrat kad s' umije
Opet kalo sve baš nije,
Čeljad sviesna nagju er ištu
Kadgod biser u smetlištu.

Stane.

Znamo, znamo, Nika vrla
Da na naše ti s' uprla;
A ja ih bih hćela prije
Svijeh vidjet sred galije.
Sad se toga ostavimo,
O Jeli se zabavimo,
Pripovidji, sestro mila,
Za što si se pak vratila?

Jela.

Jedva nakon mnogo jadâ
Uhvatih se Carigrada;
Niesmo sidro još bacili
Nit se na kraj uputili,
Dogje na brod množ škrivanâ,
Trgovacâ, kapetanâ,
Da bi mogli obaznati
Jel' mi misô službu iskati.

Stane.

Tako dok su u Carigradu;
Susreti ih pak u gradu
Javi im se, nit te znadu
Ni za iskrnjeg' te poznadu.

Nika.

U grad netom nogu stave
Pomame se šuplje glave,
Gospostvo ih pusto zgrije
Zaborave što bi prije.
Ko ih ište? ko se stavlja?
O njima se ko zabavlja?
Ostavmo se takog gada!
Jela draga, sliedi sada

Jela.

Kad kapetan njima reče
Da ne mislim služit veće,
Hotjeli su odma znati

Umijem li šiti i prati;
Netom rekoh da umijem
Pridrago je bilo svijem;
Ter da perem njim obuću
U *Peri* [1]) mi nagju kuću.

Stane.

Kada svoju korist vide
Za te u oganj svaki ide,
Cjeć ljubavi same neće
Niedan s mjesta da se kreće.

Nika.

Svieh izmegju tijeh halâ
Dva sam samo ja poznala
Koji znadu kad se ljubi
Da se štogod svegj izgubi,
Tindirikat [2]) kî te znadu
I gladit ti ljubko bradu;
Ali vrag je da su stari
Pak ih oganj slabo pari.
Eto korist svak ne gleda...
Sliedi, Jela, ti naprieda —

---

1) Pera i Galata, predjeli Carigrada gdje stanuju krstjani.
2) Tindirikati, igrati s' kijem na svoijem koljenima.

Jela.

Prvieh danâ, pravo rieću,
Imala sam dobru sreću;
Svi su mene pohodili
Prat, krpit se dohodili;
Kako trudih, sestre mile.
Vi biste se prekrstile!
Jer gnusobe nema veće
Pomóracâ do odjeće,
Svu bi zàjsta s' njome bila
Grušku luku zamutila.

Stane.

Kako neznam? negda oprati
Pokojna me posla mati,
Rodjaka mi dvie košulje
Crnje crne od prosulje.

Nika.

Spominjem se da od kala
Nekada sam ja isprala
Par gaćicâ dragom mome,
Prsti mi se svi izlome.
Mili Bože! što 'e tu bilo
Što se iz njih nie izlilo!
Devet vodâ, tri liksije,
Sve to dosta bilo nije.

Jela.

Istina je da za malo
Mnogo se je dobivalo,

Šeset dukat' za majdeše
U osam danâ moje bješe —
Al do malo dogje Nika
Što 'e služila Vilenika, [1]
Počne i ona šiti, prati,
Svakijem se šperlentati, [2]
Mislim u nje da se cio
Baš Carigrad prevratio,
Jer bezoćna ona hala
Svakoga je pritezala;
Tada meni švenje, pranje,
Počne svakdan biti manje;
Erbo drpa svegj prokleta
Časne žene sreću ometa —

Nika.

Bezobrazne poganije!
Kako gnusnu sram je nije!
Ne prostio Bog nikome
Ko zemljaku škodi svome!
Biće čula kadgod rieti,
Da brat bratu jamom prieti,
Al štogod mu svoj brat sklopi
Da ga u jamu ne utopi —

---

1) Prezime jedne Dubrovačke porodice.
2) Šaliti.

Stane.

Nije ona tome kriva,
Neg' izgomet ona živa,
Kâ s' obrće svegj put strane
Odkud vjetar puhat stane ;
Potreba joj dok je od koga
Vazdan mu je ispred noga,
Nagje bolje, tud s' obrne ;
Kad t' ugleda glavom svrne. —

Jela.

Ali dugo ona hala
Nije, bogme, halekala ;
Iz Ligurna [1]) neka kera
Erbo dogje : pasja vjera !
Kako sova tice s bata,
K' sebi ljudi sve primata. —

Stane.

Neka, neka ; to mi 'e milo
Pravo joj se baš zgodilo !
Zna da svakog iza vratâ
Zaslužena čeka plata.

---

1) Prosti pomorci izgovarajuć inostranska mjestna imena često ih kvare tako n. p. zove Livorno,Ligurno ; Barcellona, Prcalonja ; Nova Orleans, Novrljân i t. d.

Nika.

A kako si, tužna Jela
Bez dobiti ti živjela?
Ko ti 'e bio u pomoći
Da pak možeš doma doći?

Jela.

Na ovom brodu s kiem sam došla,
Netom prva 'e kuga prošla,
Teško se je jadan bio
Škrivan mladi razbolio,
Da se biedan manje muči
Stan u mojoj nagje kući,
Sve kukavan što imô je
Sve on sa mnom dielio je,
Za mene bi on se bio
Mislim, sestre, sunetio 1).

Stane,

Živi u gradu s kijem tako,
Provrio bi na te pako!
Uspeli bi teb' na karu,
I prognali na tovaru 2)

Nika.

U prokletom gradu ovome
Dosta da se javiš kome,
Glas je dosta da ti čuju

---

1) Riječ turska - obrezati se po njihovome zakonu.
2) Tu su bile običajne pedepse kriynikâ u staro doba.

Ončas rabe kunduruju.
U Primorju kad sam bila
Kuda niesam ja obila,
Megju svietom, u samoći,
Posred dana, posred noći,
A s gosparom sama u kući
Učila ga vunu vući:
Niti se je snjelo kome
O poštenju sumnjat mome.

Jela.

Netom dogjoh, ja sam bila
Udati se naumila,
Ter dobavih vierenika
Plantarića nekog Nika,
Koi od mene bez riet rieči
Iznenad' se odaleći;
Niti mogah obaznati
Tako šta ga baš prevrati,
Ko zna šta mu 'e kakva hala
Na me jadnu izlagala;
Nenavidnost svegjer s' laži
Omraziti ljubav traži.
Et' ga tamo! kak mu drago!
Ne mori me to zanago!
Kad s' udice riba omakne
Dogje druga, pa s' natakne —
U toliko počne druga
Megj' Turcima mesti kuga,

Tad s' je sila zatvoriti
Svoj hakoljak [1]) potrošiti,
Šest mjesecâ i još veće
Virih sunce kak iz vreće,
Svegj u kući kukah sama
Jedoh hranu u suzama,
Nikad vidjeh živa duha
Mučah kako njema i gluha.
Kuluk [2]) samo posred noći
S' buzdohanim počuh proći,
Koga srete, toga hrne,
Prebijete nit s' obrne;
Ah svakoga Bog krstjana
Čuvô od turskog buzdohana!
Jedniem mahom ak t' uhiti
Sva ćeš s' odma razčiniti,
I ostati nemogућa
Kako bačva bez obruča;
Sita, bogme, Carigrada,
Buzdohanom gdje se vlada,
Tad se zakleh d' ako zdřavu
Ja iznesem od tud glavu
U Dubrovnik naš čestiti
Odma ću se povratiti,
I da poću bosonoga
Na goricu, [1]) moleć Boga
I našega svetog Vlasi
Da od kuge svegj nas spasi

1) Novac što ko uštedi do glavne nevolje.
2) Turska straža
3) Brežuljak blizu Dubrovnika na kome se nalazi jedna zavietna crkvica svetoga Vlaha.

Nika.

Stati blizu rodnoj kući
Narav ista to nas uči;
Ciganḱinja samo kleta
Sve obija strane svieta.
Za srećom je zaman ići
Jer je nikad nećeš stići,
Ako niesi baš mulica, 1)
Il bez srama bezočnica.

Stane.

Ostav' me se, tvoê ti sreće!
Bit mi ugodne nikad neće
Služit gladna gola i biena
Od gospodje svegj mučena
I kupovat meso i ribu
Do koljena mokra u glibu
Kako metla bit držana
I po vazdan opsovana;
Ako te su tvoê požude
Kako želiš nek ti bude!

Nika.

Nek mi bude, bogu hvala!
Al sam dugo izostala.
Gospar čeka mene u kuči

---

1) Iz ital: znači djete nezakonito.

Da uzmože gaće obući.
Zdravo, Jele, uhvam sutra
Opet doći s dobra jutra.

Stane.

Idem i ja bez ničesa
U komardi er nie mesa,
Kad se vratim doma ovako
Uzavret će cieli pako.
Al komardar meso neće
Na ovu cienu davat veće;
A njihova znaš da sila
Puk je svegjer ugnječila.
Idem, idem; zdravo bila!
Teško sam se odocnila.

Jela.

Hajte, sestre, baš rasuta
Od dugoga ja sam puta!
Ali u ovom lazaretu,
Koga nikad ne pometu
Vražiji mi neće dati
Miši trenom ni pospati.
Strah me tužna sama biti
S Vidojom se zatvoriti,
Kô pas star je, pak me nebi
On pomogô u potrebi.
Ako miš mi pr.bje šticu
I upade u stupicu,
Valja, bogme, sama sutra
Da ga vadim ja iz nutra;
A mene je, sestro draga,
Strah od miša kako od vraga.

Pohvala Jude Iskariota.

Hvalit Judu izdajnika,
U skupštini redovnikâ,
Smŕtni grieh je, oni rieće,
Koi razmatrat stvari neće:
No ko mislit zdravo umije
Razabrat će, uhvam, prije
Da se danas hvalit može,
Dobro i zlo, prosti Bože!
Jer je hvala sad jednaka
Za zlotvora, za junaka,
Sada mila, il nemila
Hvaliti je svakog' sila.
Nedostojnu dakle meni
I nevriednu moi ljubljeni,
Hvalit Judu dopustite,
Smionstvo mi oprostite.
Višnji Gospod videć ljudi
Da s' opaći, da su hudi
I nebeskieh sred prostora.
Da on samcat ostat mora,
Poslat sina svog odluči
Slavi rajskoj da ih prikuči
I da jadne duše izmami
Pakljenijem zapletkami.
Al d' izpuni čudnovito
To spasenje glasovito,
Izvanredni put izbere
Da dovrši svoê namjere:

Po griehu je čovjek bio
Božju sliku izgrdio,
Grieh g' od pakla spasit ima
I povratit nebesima.
Da s' odluka svrši zgara
Trebao je Žid bez para,
Eto Jude što se prima
Prodat Boga popovima,
Celivajuć sveto lice,
Bezočanstvom izdajice.
Riećete mi: nije truda
Nać čovjeka, kako Juda,
Što trguje celovima,
I prodava Čifutima
Kad ga muči parâ želja
Svog' najdražeg prijatelja.
Al sveznani Bog prividi
Da se Juda pak razvidi
I da novce baci klete
Židovima posred *Gete*.
To je čudo nečuveno
Nać' ko vraća zlo stečeno
I kajanje kog' tak gane
Da obješen skrati dane.
Dopustite dake moga
Judu hvalim da staroga
Pokajana koga duša,
Sad mir vječni, uhvam, kuša.
Ak' pohvale željni jesu
Novi Jude... neg s' objesu.
Nezavladna tajna sila
Judu 'e na grieh navodila;

Odoljeti ko ti može
Kad št' odrediš, mili Bože,
Kad zločinstvo naše ima
Bit spasenje narodima?
Podnio se zaist' on bolje
Nego mnozi bez nevolje
Što izdaju braću u miru
Samo sebe da užiru. —
Nevoljniku no nezgode
Nikad same ne dohode
I kad čovjek jedn' opravi
Sto mu ih se natovari. —
Kundurluk je zato iznio
Da je Juda lupež bio
I da 'e varô svog Gospara,
Kako sluge nas sadara;
Siromaštvo Jezusovo
Al svjedoči sveto slovo,
Kom da nagje ribe i hljeba
Čudotvorna krepost treba. —
Pak da'e Juda imô para
Za kukavne tries dinara
Nebi zaisto ime bio
Svôe za vjeke isprasio. —
Oprostite, poštovani,
Ak vaš parac Judu brani,
Odvjetnicim pravd' al ima
Svegjer sjati pred očima;
Vjerujte mi da sviet ludi
Nepravedno često sudi,
Kad ti na vrat križ naprti
Raduje se tvojom smrti;

Sad lupeže krunom resi
Sad ih hoće da objesi,
U nedjelju sviet te slavi
Pak u petak križ ti spravi,
Starog Judu jošte psuje
Jude nove časti, štuje —
Blago oniem koji mogu
Posvetit se samo Bogu
Nemareći kako ljudî
Promjenjiva pamet sudi! —
Ah! da žena moja mila
Nie mi djecu porodila
Što povazdan skviču, plaču
Tražeć kruha i pogaču,
Megj Vami bi i ja bio
Mirne dane provodio,
A ne smucô se po sudu
I branio svakog Judu
Što pokoren život prije
Već zančicom ne dospije.

U oči Vodokršta god. 1849.

O. Evangelisti K******

Spičaru [1]) manastira Malobratjanskoga.

Kolenda.

Za napriedak sliedit moći,
Dok nam bude Bog pomoći,
Htjelo bi se s *prosuljami* [2])
I s *trepiljim* [3]) doći k Vami;
Tako čine dandanašnji
Mudroznanci jučerašnji,
Rodno miesto koi ne štuju
Kad osvete gadne snuju [4]).
Al ti mene veće stara
Taj napriedak ne ne vara,
I zato ću ja na staru
K tebi doći, moj Spičaru;
Kolenda me pratit ima
Nu neću je u brcima,
Stare žene baš ne znadu
Sukat brke, gladit bradu.

---

1) Spičarom u Dubrovniku nazivlju ljekarnika, apotekara, iz talijanskoga, speziale.
2) Prosulja-Padella, Pfanne, u mletačkome narieču Fersora.
3) Trepilja-Tronoga, tronog, tronožica, treppiè, Dreifuss.
4) Prvom ove godine, neki uvedoše u Dubrovnik gadni običaj podrugljivijeh „Battarellâ" inostranska presada i hvala Bugu! od inostranaca u naš grad prenešena.

Gaće kratke *rekamaću* 1)
  Svu od svile njome daću
I *peruku* 2) neku od stupe 3)
  Na koju se moljci 4) kupe.
Tako u muškiem haljinami
  Večeraske doće k Vami,
Jerbo žene, znam, nemogu
  U manastir uvuć nogu.
Nu se strašim, rieću pravo,
  Da 'e ne spozna kakav djavo
I ne reče starieśini
  Da 'e muškoj vrag haljini —
Vierovô bo to bez truda,
  I baš nebi bilo čuda,
Jerbo sviet se tako osnova
  Da se 'e bojat od vragova.
Tad bi fratri protiv meni
  Naripili pomamieni,
Tjerajuć me svake strane
  Nogam u rep do *fontane* 5)
Nu ja hoću još uhvati
  Niko neće da 'e poznati,
Nije lasno probražene
  Danas poznat ljudi i žene.
Spičar će je sam poznati
  Al je on neće rešetati.
Jer je od njega dosta putâ
  Pune izniela špage i skutâ.

---

1) Frak izvezen, kao što se nosio prošloga vjeka.
2) Peruka. — Njeki je sada nazivlju „vlasuljom."
3) Stupa. — Canape, stoppa.
4) Moljak. — Tarlo, tarma.
5) Vodomet pred vratima Malobratjanskoga samostana u Dubrovniku.

Hodmo dakle, moja stara,
U dobroga mi *spičara*,
Zapievajmo četir piesne
Kratke, harne i *ušesne*: 1)
Srećno višnoj po dobroti,
Novo ljeto svanulo ti
I svanulo i dospielo
Zdravo, ugodno i veselo!
Ovom društvu poštenomu
Čisto u srcu želim momu,
Da uzdrži kao sastavi
Bog bratinske vez ljubavi
Vez ljubavi po kom samo
Mir na svietu uživamo,
Svako er družtvo bez ljubavi,
Kaô kries puca na žeravi.

1) iz talijanskoga: assestato, uredan.

Pàd s tovara.

I.

Tešku zgodu što je srela
Fra Beninja 1) posred Župe 2)
Kad g' utopit u dno vrela
Zače kenjac glave tupe,
Zgodu pjevam Albertina
Skladne majke skladnog sina

1) Fra Benjin Albertini Dubrovčanin, rodjen godine 1789, pet godinâ mladji neg naš pjesnik, netom svrši 16 god. uljeze u red svetoga Frančeska. Pokažući odlične sposobnosti uma, bi poslan u Italiju, da uči filozofiju i bogoslovje. - Jednako viešt knjiżestvima latinskom, talijanskome i svojemu narodnom, netom se u Dubrovnik vrati, postane učiteljem mladosti u domaćemu učilištu. - Godine 1829 bi imenovan glavarom ove frančeskanske države; god. 32 biskupom u arbanaškome Skadru, odkuda god. 38 bi prenesen u Spljet u Dalmaciji. - No ušto se pripravljao da iz Skadra otide, umrije iznenada na 24 Kolovoza. - Od svakoga štovan i ljubljen u Dubrovniku, živio je u najvećemu prijateljstvu sa svijem učenijem ljudima, kojieh se u ono doba još mnogo u ovome malom mjestu nalazilo, osobito paka s Kaznačićem, koji je mnogo obćio s fratrima Malobratjanima. — Oba veseljaci, dobrovoljno bi se medju sobom šalili, a nijesu nikad te njihove bratinske šale do najmanje uvriede doprle. Ova pjesma ostaje nam primierom njihovijeh šala i humora, koji je onda vladao u dubrovačkome družtvu, od kojega dandanašnji već ni traga ne ostaje.

2) Župa (Breno) zove se jedan seoski predjel na istočnoj strani Dubrovnika.

Hercegovske mudre Vile
Po Trebinji 1) što gazite,
Ali-paši noge gnjile 2)
Travam liečit pospješite,
Pak pomozte meni rieti
Što magarac može kleti.
Biaše doba kad se noći
Duljom dugi dan ukloni,
Dan težaku od pomoći
Jer tad gospar usioni
Manje traži službe, truda,
Manje obija vrata suda.
Albertini domišljati
Prijatelju da ugodi
Htio 'e doba to izbrati
U Župi ga da pohodi,
Jer ga tiska gorka želja
Da zagrli prijatelja. —
Zorom rani — Svetilište
Bogoljubno najprie svrši;
Ručka neće; košić ište
Mnogo stvari da uzdrži;
Prpoši se, kara, ljuti,
Prije sunca da s' uputi.
Ah! što prešiš, mili brate,
Kada neznaš što te čeka?
Ah! bolja bi bila za te

---

1) Trebinja, Trebišnjica, mala rijeka koja teče blizu grada Trebinja.

2) Ali-paša Rizvanbegović bolovao je ranama po nogama.

Da s' od puta ti s odreka,
Jer na zemlji svedjer radost
Sustupice sliedi žalost.
Ne sluša me: neg bisake [1])
Spravlja, u njih svašta slaga,
Tu 'e mantija svite od jake,
Tri košulje deblje od vraga,
Paka kapuč [2]) glasoviti
Kîm će glavu on sakriti.
Spravlja košić, u nj ulaga
Par gačicâ ometnutî,
Više kojih pomno slaga
Svoj brevijar [3]) razpanuti,
Razpanuti baš na poli
S njim bo svedjer Boga moli —
Fra Berarda [4]) zove u preši
Da m' iznadje štap trnovi
I sniet mu ga sgar pospieši
I s' njím klobuk jošter novi
Kog je u Rimu dobavio
Kad je djačić ondje učio —
Al Berardo krti mnogo
Jerbo štap se zagubio,
Viče Albertin: Pasja nogo!
Gdje si? al' si vrat slomio?
Hoćeš da me ćeljad ružu?
Da na suncu pustim dušu?

---

1) iz tal: bisacce, dvanjke, izvan Dubrovnika zovu ih bisage.
2) iz tal: cappuccio, glavatica, kukuljica.
3) iz tal: breviario, časoslovnik.
4) Ime jednog fratarskog laika (brata), osobito priklona Albertinu.

Ne bojte se, poštovani,
Nemojte se vi ljutiti,
Evo štapa, nit zamani
Bi vam klobuk pročistiti
Jer u dugo nazbilj doba
Biaše gnusan kô hudoba.

Hodmo dake, zaputimo
Jer na Pločam tovar čeka;
Moj Berardo, ne krtimo
Jerbo veće ura 'e neka;
Bisak, košic pogj pridati
Momku oslića što mi prati.

Slazu doli; čuj nesreće!
Na putu su već zajedno,
Albertin se stavlja od sreće
Da s' uputi neuredno,
Stariešine, kako 'e htio,
Da blagosov ni'e primio.

Od onijeh Beninj nije,
Kako neke što imamo,
Kîm se doma stat ne grije,
Neg' se skiću tam i amo
Starješinu bez pitati,
Blagosova bez primati —

Sasve prešan, on se vrati
Dužnost svoju da izvrši,
Starieg traži; štapom mlati
Tako u vrata, da ih razkrši,
Al zaludu on se mori
Niko iznutra ne odgovori.

Ide u crkvu, tu ga nije;
U kuhinju, tu ga nema;

Izprid vrata spičarije [1]
Striže očim obijema,
Kako mačak čezne i preda
Jeda gdjegod miša ugleda.
Ferdinando [2] tad izlazi
Iz skrovitog nekog miesta,
Netom Beninj njeg upazi
Odredjeni put naviešta,
Blagosov mu pita i prima
Dostojnijem načinima.
Kad se s strane te smirio,
Redovniku kak pristoji,
Put Pločâ se zaputio
Da ga sunce ne posvoji,
Al na mostu druga opeta
Nenadna ga zgoda ometa.
Jer da prodju prva vrata
Navališe do tri vola,
Jednoga je izpod vrata
Putem drača teško obola,
Vratim stisnut on s' uvriedi
I ljuto se tad razjedi.
Beči očima, glavom kreta,
Pram čeljadi roge upravlja,
Svak se straši, svak se ometa,
Gdje ko može skrit se spravlja,
Jerbo niko volju ima
Pustit dušu na rozima.

1) Iz tal: spezeria, liekarnica.
2) Ime ondašnjega glavara (guardiana) samostana.

Moj Albertin koi sve vidi
Da tud prodje nazbilj preda,
Neću rieti da poblidi,
Da se skrije miesto al gleda,
Zaman... vrieme nestaje mu
Biesan vô je protiv njemu;
Ne da smrti strah ga smeta
Srce mu je od junaka,
Nu na rogu smrt prokleta
Sramota bi bila jaka,
Zato od vola kad se stavi
Od pogibe da s' izbavi,
Trbušice na tle pada
Da ga nebi rog probio;
Vô omakne nu ozada
Papkom ga je zaliepio,
Jer vô mahnit kad biestuje
Ni mantije ne poštuje.
Kad živina bi mahnita
Zavezana konopima,
Za vrata se Beninj hita
Jer do tada stô 'e na tlima,
Pak kao pregalj lak ustane
Za poć sunce prie neg grane.
Zove u glase on vilene
Župljanina koi ga prati
Oslića mu da dovede
Za na nj odma uzjahati,
Za pas dižuć pak haljinu,
Nasadi se na živinu.
Ovdje treba svakom znati
Oslićima po državi
Kad ih ima ko jahati,

Da se prvo samar stavi,
Pak na samar štogod bolje
Da pliticu manje kolje;
Ali srećni gost koi ima
Čast Beninja pričekati,
Medju svijem tovarima
Najizućna htje imati,
I svoj posô tako opravi
Najboljega da dobavi;
U Beusana zaimo je
Osla izvrsna po naravi
Njega konjski zauzdo je,
Na hrbat mu sedlo stavi,
Tako bi se, ko ga je sreo
Da je pravi konj zakleo.
To je tovar kog jahati
Ima otac poštovani,
Srećan će se gospar zvati
Koi tovar takog hrani
Koi onoga nosit ima
Što je dika svîm fratrima,
Onog koga sviest velika
Slavno će se svud iznieti
Dokle posred Dubrovnika
Uzcieni se dar pameti,
Dok se uzštiju knjige i listi
Što izpisa Beninj isti.
Da e' to samo razmisliti
Oni srećni tovar htio,
Kû bi pomnju za nositi
Taku slavu postavio?
Nu tovarim, hodmo rieti,
Sve ne bude na pameti —

S toga kenjac tupoglavi
Glavom stresa pun nemira,
Da ga jašu kad se stavi
Leti u Župu bez obzira,
Neke dalje, neke bliže
Trčeć kenjce sve pristiže.
Ište Beninj uztegnuti
Uzdu malo da g' ustavi,
Al se tovar jače ljuti
Neobičan toj zabavi,
Sve je zaman, ter prokleti
Kako striela kenjac leti.
Na *Žurinjak* kada side
Tad u njega vrag uhodi,
Nije oči da ga vide
Takim mahom tud prohodi,
Trči i momak što ga prati
Nu se s vragom teško rvati.
Beninj stisnut gorkom mukom
Na Rieci 1) se već nahodi,
Koga srete maha rukom
Da g' od jada oslobodi,
Al magarac pazeć vodu
Ustavlja se svom' u hodu;
Riet bi da ona neprilika
Nešto vrti po pameti,
Napried . . napried . . Beninj vika

1) Potok koji u kišovito doba godine nabreknut prodire kroz Župu, nazivlju rijekom.

Nogam lupa, prutom prieti,
Zna bo tužan da one vode
Mirno kenjci svedj prohode.
Brate dragi, silu ostavi
I živinu ne bij veće;
Tovaru je u naravi,
Nit opaku ćud on smeće,
Osvetit se poslie il prije
Kadgod može, kadgod smije.
To se nazbilj sad i tebi
Mal' opaznu dogodilo,
Jer magarče hudo u sebi
Kad je na sve promislilo
Što mu treba opraviti,
Podje u vodu zagaziti;
Objestujuć kad se ugleda
Razpruca se tad po vodi,
Ustavit se nikom ne da
Nego skače u slobodi,
Dok se nogam potaknuo
Fratra s' sebe ter smetnuo;
Propuštanje nu bi 'zgara
Da je plivat on umio,
Jer zloćudnog um tovara
Bio bi nam ga utopio;
Rieč je stara : sred pučine
Sviestan čoviek da ne gine.
Obijema plivajući
Rukam Beninj kraj dotieče,
Bieži tovar revajući
I revanjem on izreče:
Liepo ti je tovarima
Pometnut se moć s ljudima.

II

Nevolji si čemu, Bože,
Svedj nevolju pridružio?
Zô glas, koji svašta može,
Put grada je poletio,
Već u gradu svak govori
Da se s kenjca Beninj sori.
Od straha se jošte nije
Jadan čoviek povratio,
Iz gaćica, iz mantije
Još nie vodu izciedio,
A zô glas je veće bio
U manastier doletio.
Svi njegovog fratri reda
Prividjaju puni tuge,
Puni srama, puni jeda,
Zlobne rieči, posmieh, ruge,
Što sad će se poroditi,
Al ne znadu što činiti.
Pečale se i žamore
Medju njima u bolesti:
Što s' 'e moglo zgodit gore,
Kâ nas muka gora sresti,
Neg tovarska neprilika
Da popleše redovnika?
Da magarca ćud prokleta
Smrlja njega kalužinom?
Čim odluku našu ometa
Proglasit ga stariešinom
Pouzdat se toli veće
Ni u tovare čoviek neće?

Ah! priašnja gdje su ljetâ,
  Ah! živine gdje su stare?
  Kad pokojni naš *Remeta*
  Nosio je na mlin stàre,
  Kad tovarim bieše dika
  Bit na službi redovnikâ?
Gdje su doba, prava istina!
  Kad bi zbacô s' svog hrbata,
  Tovar Ante Kuparina
  Momke iz Župe i s Brgata,
  A nosio mirno samo
  Dum Ivana amo tamo?
Nu sadera, joh nesreće!
  U svemu je već promiena!
  Tovar fratra s vrata smeće
  Kak vrećicu gnoja il siena,
  Pak nemože s toga uzroka
  Bit prid sudom za sviedoka —
Kad nemože sviedočiti,
  Kad pred sudom stat ne može,
  Kako njega uzvisiti
  Mi možemo, mili bože!
  I vrhovnu unaprieda
  Vlast mu pridat našeg reda?
Zašto zašto, mili brate,
  Pouzdat se u tovara?
  Znô si ljudi domišljate
  Da on mrzi, da ih vara,
  Bog ti griehe sve prostio
  Zašto si nas ucvilio?
Ovi žamor koji se sije
  Od jednoga do drugoga
  Svakog fratra prži, grije

Od veljega do maloga,
Svak što vrti po pameti
Hotio bi javno izrieti.
Kako vietric noćno u kite
Pšenice se kad uvede
Čuješ žamor dalek, kî te
Kakve ustraši od zasiede,
I strašiš se da ono nije
Ko medj klasim da se krije;
Tako Otac stariešina
Na žamore redovnikâ,
Uzmami se prek načina,
Kô da 'e buna prevelika,
Ter pristrašen on zaupi:
„Ončas vieće nek se kupi.“
Zvono vieća tad u glase
Da prikupi Poštovane
Svud okolo razliega se,
Vrve fratri s četir strane
I ulazu svi po redu
Na stolice da zasiedu —
Prvi ostale da priteče
Gluhi *Čulić* tu dolazi,
Jer su brige njem najveće
Da sve obazna, da sve upazi,
I doprieti ište očima
Gdje nemože već ušima.
Fra Vicenco za njim ide
Zamišljen je on duboko,
Fratri ostali koji ga vide
Da ne svrta nikud oko,
Po njegovu slute obliću
Da s' u jadnu posli biću.

Ambrogjio štioc [1]) stari
Kô ubien gradom tu prispieva,
Njega more *kalendari* [2])
Što za Bosnu ne dospieva,
Sobom veli: kad ću moći
Ovoga se vraga proći?
Anakleto jedva ulazi
I tresuć se pita: što je?
Onorio koji g' upazi
Veli: u fratre vrag došô je,
Svi se šaptju, svi žamoru,
Meni ništa ne govoru —
Kad skupljeno po načinu
Vieće se je sve sastalo,
Sa tajnikom stariešinu
Primili su tu do malo,
Tad sva vrata zatvoriše,
Na broju smo, zaupiše;
I počmimo — *Sabo* piše
Svaki od njih što govori,
Ferdinando jedva odiše
Jer uzlazeć on s' umori,
Kad počine, tad polako
Besjediti stane ovako:
„Vaš ponizni stariešina,
„Svetog Frana po milosti,
„Nemam rieči, ni načina,
„Koi će mi biti dosti,

---

*) Štioč (Lettore), tako nazivlju profesore u fratarskijem učiteljskijem zavodima.

**) Calendaria, koledari, koje je napravljao svake godine za Bosansku franciskansku državu.

„Da naviestim jad priljuti
„Koi me hara, vrši i muti.

„Evo iz Župe glas nemili
„Malo prije nam dopade
„Da brat Beninj naš primili
„Posred rieke s kenjca pade
„Jer ga tovar siloviti
„Hotijaše utopiti —

„Za tovara pokoriti
„Udilj pisah Beusanu,
„Nu to neće dosta biti
„Da izlieći našu ranu,
„Jer se fratri teško bunu
„I tovara gorko kunu,

„Jer to smete, vele ujedno,
„Sve njihove dogovore,
„Manastiru nit zlo njedno
„Ne mogaše dopast' gore
„Zašto obća bi odreda
„Vlast mu podat našeg reda.

„A sad kako? — Rieč je stara
„Njoj svi mudri nek se snižе,
„Kogod pade da s tovara
„Na častnu se vlast ne uzdiže,
„Kenjca vladat ko n' umije
„Kak da fratre vladat smije?

„S' toga sam vas, poštovani
„Odredio prikupiti,
„Da naprieda se zabrani
„Fratrim s' kenjcim već obćiti,
„A Beninju čast vratiti
„Da budete promisliti.

Onorio što 'e u muku
Slušô, počme besjediti:
„Imô 'e uzet štap u ruku
„Pješimice ter hoditi,
„Ne na način od gosparâ
„Izpinjat se na tovara;

Na Lastovu 1) jošter diete
„Čuh od babe poviedati
„Da fratrima knjige svete
„Branu jašuć putovati;
„Bosonozi neg' d' imaju
„Najdaljemu dopriet kraju—"

Anakleto čim to čuje,
Kak' opaljen preuzima:
„Ko babaške rieči štuje
„Na Lastovu razlog ima,
„Ali, prosti, posred grada
„Niedna baba nas ne vlada:

„Paka fratar putovati
„Kad naumi i kud poći,
„Da tegotu puta skrati
„Na tovarski hrbat skoči,
„Nit' ga zaisto misô mori
„Znati baba što govori.

„*Onorio* mili brate,
„Babuštine lude ostavi,
„O Beninju, bolja za te,
„Ako hoćeš sad se bavi,
„Ako nećeš, slušaj, muči
„I Bogu se priporuči.

---

1) Lastovo, otok dubrovačkog predjela, odkud Onorio biaše rodom

Ambrogio vas se smuti
Pak na svrhu glas podiže,
Veleć: „Evo jad me kruti
„Progovorit sad požiže;
„Sramite se, već je dosti
„Izpraznieh mahnitostî!

„Kad se kakav grad razori
„Il kraljevstvo kad s' obali,
„Toliko se ne žamori
„Kolik Beninj kad se svali,
„Kako vas sviet da propane
„Kad s tovara fratar pane.

„Stalo 'e Vami da 'e u kalo
„S fratrom tovar zabrusio?
„Vas n' utišti to ni malo
„To je Beninju opravio,
„To 'e, ako me um ne vara,
„Posô njegov i tovara.

„Vi ste zdravo, to je dosti,
„Kakogod li njemu izide,
„Ak' mu tovar slomi kosti
„Medju njima nek se vide,
„Bezočno je preko mjere
„Da to vami gaće dere.

„Ak' do Župe da prispije
„Uzjahô je na tovara,
„Na ovem svietu stvari nije
„Kôm se ćovjek kad ne vara,
„Svak svud jaše, mili Bože!
„Zašto on jahat sam ne može?
Naš Frančesko Ćajko sveti
„Koi zakone redu 'stavi

„Na tovaru zimi, ljeti
„Hrlijaše po državi,
„Jeli padô ili nije
„U pismim se to ne štije.

„Poštovani, bez razloga
„Začeli ste u pameti,
„Dici, slavi reda svoga
„Radi kenjca, časti oteti,
„Dali kriv je ko pogine
„Uzdajuć se u živine?

„Usilovan kolik' kratî
„Medj' ljudima i najbolji
„Pomoć iskat ne sakrati
„Od živina u nevolji,
„Pak kad spozna ćud im ludu
„Pokaje se . . al' zaludu.

„Ak' vas straši unaprieda
„Čeljadina sto će rieti
„Kad na prve časti reda
„Naš se Beninj bud' uzpeti,
„Lasno 'e lasno svekolike
„Zamuknuti zle jezike.

„Neće on prvi, bratjo, biti
„Medju ljudim bistre sviesti,
„Koga tovar podložiti
„Začme silnoj u obiesti,
„Prije njega sviesne mnoge
„Zgazi tovar zli pod noge.

„Dičio se još i prije
„Dičit će se i naprieda
„Biesan tovar da umije,
„To mu narav zapovieda,

„Sviesne ljudi progoniti
„To 'e svegj bilo, to će biti.

„A što e' gore, naravno je
„Da još tovar pravo ima
„Kad razloge prida svoje
„Sličniem sebi tovarima,
„Jaoh! živina kada sudi
„Pred živinam jadne ljudi!

„Ostavite, bratjo moja,
„Rieči izprazne i žamore,
„Tovarâ je svud bez broja
„Što djeluju još i gore,
„Nami 'e zakon, zakon sveti
„Uztrpljeno sve podnieti.

„Zato, *Sabo*, tu zapiši
„U ime vieća prikupljena:
„Redovnika niti sniži
„Nit' tovarska časti ciena,
„Nit' uvrieda od tovara
„Red ne hudi, red ne hara.

Priginjući svi tad glavu
Podpisuju Redovnici,
Kušajući radost pravu
Cieć Beninja svikolici,
I radosti pak u zlamen
Zaupiše: Amen, Amen.

Skup tad oni poštovani
Spičariji stupe upravi,
Gdje se *Elizir* brižno hrani
Koi od mukâ tješi, zdravi,
Ter napiju u tišini
Budućemu starješini.

III.

Čim s' u gradu vojšti i preda
  Da se Beninj zla izbavi,
  List Beusanu stigne ureda
  Ferdinando što m' upravi,
  U komu mu nagovara
  Da pedepše svog tovara.
List štijući vas pun gnjeva
  Dobri e' čovjek uzavrio,
  Odma oblazi s desna s lieva
  Da bi kenjca gdje vidio,
  U dan oni kad promisli
  Da su na zbor kenjci otišli.
Hrcegovke Vile zgara
  Nek mi jošte pripomogu
  Župskieh vama da tovarâ
  Sad nasljedstvo pjevat mogu,
  Da njihova slavna djela
  Nebi ikad potamnjela.

Rieč je u Župi doba u stara
  Jedan gospar pribogati
  Pleme izućih od tovarâ
  Da želeći pribaviti,
  Da naredbu svomu sinu
  Dva da kupi u Navarinu.
Nies' onoga doba bili
  Umna djeca kô sadara
  Niti bi se namrdili
  Na naredbu od tovarâ,
  Pak kako je otac htio
  Tako sin je učinio;

I poslušno on dobavi
S dičnog brda Arkadskoga,
Kog tovare vas sviet slavi,
Osle roda plemenskoga,
U Župu ih pak uputi
Da skot budu tu razsuti.

Hvala budi otcu i sinu
Koi za slavu mjesta svoga
Magarskim se skotom brinu,
Neumrli bit će s toga!
I Župljanin pun harnosti
Njim će ljubit mrtve kosti.

Glasovite te živine
Netom su se preselile;
Sliedit svoje domovine
Običaj su odredile,
Paka zato posred Župe
Drže i danas mudre skupe:

Četr krati na godište
Pod mostom se sbor zazove,
Nosit drvâ i smetlište
Njim se brani dane u ove,
Reve svaki tu u glase
Da sva Župa razliega se.

U revanju pjesničkomu
Djede i otce pripievaju
Ponapose ter svakomu
Slavna djela spominjaju,
Rod plemenit od starinâ
Izućijeh rod živina.

Pripjevaju da Bog pića
Kada bi se pjan gubio,

Starac Silen da bi oslića
Da ga traži dobavio,
Pak bi Baka liena, hroma
Na tovarcu gonio doma.

Priobraznu čudno u licu,
Napetijem svegj ušima,
Balamovu magaricu
Napominju unucima,
Nedohitno svekolike
Govoraše što jezike.

Paka sliede spominjući:
Da Lesandra velikoga
Kad u ratu strt odluči
Persianca hrabrenoga,
Djedi su im njeg sliedili
Drva i žito prinosili.

Kroz sieverne gorke lede
Napoleon glasoviti
Kad nebrojnu vojsku odvede
Za Moškove uškopiti,
Svoê do neba otce visu
Jer po Rusii revali su.

Sve tovarske oni slave
Viteškijem u pjesnima
Pripjevati još se sprave
Junačkijem revanjima
Koje priteć, nek' mi prosti,
Nebi Omero bio zadosti.

Čim pod mostom prikupljeni
Posred vieća tovarskoga
Revu oholo zaneseni
Slavniem djelim skota svoga,

Čim Beninjev tovar hudi
Medju njim se bani i bludi,
Beusana on ugleda
Teškom biljom gdje u ruci
Tu dolazi, vas od jeda
U mrtvoj se trese muci,
Kad je tovar njeg vidio
Kako krpa 'e pobliedio.

Kad jadniku što se smeo
Ponešto se duh povrati,
Bježat 'e odma on začeo
Da ga gospar ne primlati,
Nu Beusan koji se stavi
Njega biljom predustavi;

Vičuć: Stani, pasji skote,
O magarska niedna vjero!
Nek' te bratja osramote
Kad s' u brljog fratra utjero,
Il' ti duša kroz rep ima
Izać mojim pod batima.

To čujući svi vjećnici
Protrnuše teške od muke,
Zaupiše svikolici:
U naše ga pridaj ruke,
Miruj, naš će posô biti
Svetogrdstvo to suditi.

Svetogrdtvo bez pameti
Prieki sud će pedepsati,
O tovarska izgometi,
I ljudima dokazati
Da i kenjci kad se zgriju
Štovat svete stvari umiju.

Beusan ga tad pridava
  Temu prieku sudu u ruke;
  Svaki tovar izmišljava
  Da bi našô gore muke,
  Jedni bi ga htjeli peći,
  Utopit ga drugi u vreći.

Da 'e u bitju jadnom tome
  Onog kenjca ko vidio!
  I Beninju mislim mome,
  Kog' je navlaš uvriedio,
  Bila bi mu pukla duša
  Videć muke koje kuša.

Razjarena jer družina
  Nema srca ni milosti,
  Neg' srdita prek' načina
  Njega grize sve do kosti,
  Psuje, lupa, hrda, mlati,
  Sudca u Mrka pak ga prati.

Mrko kenjac pametan je,
  Unuk roda plemenita
  Krv Arkadska njemu sjaje
  Iz pogleda ponosita,
  Radi toga skup tovarâ
  Izabra ga kak' glavara.

Kad on vidi nesretnika
  Kako tuku, muče, more
  „Ostav'te ga, on zavika,
  „Niesmo zvieri posred gore,
  „Ovdi pravda s nama vlada
  „Kako s ljudim posred grada.

„Što bi o nama oni rekli
  „Kada bi se glas raznio

„Da smo brata mi izpekli
„Il' utopljen da 'e svršio,
„Bez slušati jadnik prije
„Što n' obranu riet umije?

„Ne prikora neću toga
„Da se čini tovarima,
„Ako krivnik kog' razlog
„Kiem se branit izvest ima,
„Slobodno ga nek spovieda,
„Zakon tako zapovieda."

Tužna, jadna i nevoljna
Tada krivca pustili su,
Od batinâ modra i bolna
Tad ga sudcu predali su;
Da g' odrieše on naredi
Pak g' ovako pitat sliedi:

„Reci odkle si? Ko ti 'e mati?
„Kada te je okotila?
„Ko ti 'e otac, hoću znati?
„Koja ti je miso bila
„Kad s' u brljog, pasja vjero,
„Redovnika ti utjero?

Sbušen, smeten na te rieči
Onaj kenjac vas se smuti,
Riet bi da mu strah zaprieči
Glas podignut izčeznuti,
Nu kad malo snage steče,
Otrese se, paka reče:

„Ko mi 'e otac, mati ko je,
„Ne bih pravo rieti umio
„Jerbo izgubih obodvoje
„Prie neg sam se okotio,

„Majke moje u utrobi
„Postah sužnjem ljudske zlobi.

„Nju vrjed[1]) smakne; pak da može
„Lakom gospar što dobiti
„Iz zderane njene kože,
„Parat mrtvu nju prihiti,
„Nu se stavi po mom uhu
„Da joj ležim u trbuhu.

„Pomno nožem on režući
„Zdrava i živa men' izvadi,
„Odhrani me pak u kući
„Na me samar dok posadí,
„Od tog doba budi znati
„Štap i samar svud me prati.

„Trpim, služim — Gle nesreće!
„Jutros niesam kad mislio
„Nosit drva, gnoj, ni vreće,
„Jerbo sbora dan je bio,
„Uzdu, sedlo na me stavi
„Na silu me u grad spravi.

„Da tu čekam redovnika
„Da na mene on uzjaše;
„Moja družba svakolika
„Pod sedlom me kad vidjaše
„Počela se mnom rugati
„Iz greba mi mater zvati.

„„Da te vidi zauzdana,
„„Pokojnica, kako hata,
„„I tkanicom[2]) opasana,

1) Carbunculus, pustola maligna.
2) Pas kojim se zapne sedlo.

„„Sjajnim sedlom sred hrbata,
„„Tobom bi se zadičila
„„Ak' t'i nije baš rodila!
„„Kad se fratar sad postavi
„„Kako Paša vrhu tebe,
„„Da si tovar zaboravi
„„Misli na čast sama sebe,
„„I dokaži svemu gradu
„„Kak' tovari trčat znadu;
„„Pametnija nikad glava
„„Uzjahala kenjca nije,
„„Salamuna mudrog slava
„„Pram Beninju nek se skrije,
„„Srećan ti si! Ime tvoje
„„S njegovijem sdruženo je.
„„Svietu ukaži da tovari
„„Niesu svedjer hromi i lieni
„„I teško se da prevari
„„Kad beztužne on nas cieni,
„„Neg napriedka duh čestiti
„„Da i magarce već prihiti""
„Ove rieči, bratski svjeti,
„Srce su mi razigrali
„Vrtjet mi se po pameti
„Nikad niesu ni pristali,
„Kad sam fratra ja nosio
„Ovako sam razložio:
„Ljudi čiji razum hvale
„Da ih se slavi, što ne radu?
„Sad gradove plienu i pale,
„Sad kraljevstva drugim kradu,

„Na krvavnom ratnom polju
„Cieć slave se sieku i kolju.
„A tovaru paka branu
„Svojom slavom da se brine?
„Suhom slamom njega hranu
„Pod batima jadnik gine,
„I što 'e gora, ljudi odviše
„Milosti se pelemiše
„Prihvatit ću danas zgodu,
„Što mi dobra sreća dade,
„Da s' osvetim ljudskom rodu,
„Da m' odvratim rug i jade
„Kiem tovare on progoni
„Kad tojagom lačne ih goni.

„S toga noseć na plečima
„Ovog novog Salamuna,
„Kog' svak štuje megj fratrima
„Kom se reda spravlja kruna,
„Izgubiti neću zgodu
„Utopit ću fratra u vodu.
„Dok se o njemu uzgovori
„Dotle će me spominjati,
„Po dolini, brdu, gori
„Ime će mi pripjevati,
„Slavan bit ću za sve vieko
„Jer ga utopih posred rieke.
„Istina 'e, nije prilika
„Svetogrdstvo to činiti,
„Opačina jest velika
„Redovnika pogubiti,
„Nu kad ljudi nas ne mogu,
„Topi u rieku pasju nogu.

„Što promislih ja u meni
„Nastojô sam dovršiti;
„A vi sada nabunjeni
„Izmišljate kak m' ubiti?
„Nečuvene neharnosti,
„Proklete Vam bile kosti!

Kako silni vali mora
Kad razvedri utišaju,
Tak tovari posred sbora
Zapanjeni svi ostaju,
Pak zarevu u sve glase:
Pravedan je; odpušta se!

Kriv nikada zaisto nije
Ko se slavom roda brine,
Dali tovar sam ne smije
Bez pedepse, bez krivine,
Ono činit što ostali
Koje haran svoj rod hvali?

Slobodan je tad prilaga
Sudac Mrko, ter ustane,
Jedan od vas nek prida ga
Beusanu moje od strane,
I reče mu kriv da nije
Koga ljubav slave zgrije.

Protreso sam dobro stvari
I zakon me moj nevara,
Istiem pravom Bog nadari
Kak' čovjeka, tak' tovara,
Čovjek je izgled stvora svega,
Sliedio je tovar njega.

Nek pak fratri budu znati
Da tovarska djela luda

Kad se budu protresati
Tovarskoga izpred suda,
Da će ljudi od pameti
Velikoj se nać na šteti.

Rukotvorci.

Razgovor za maškarate medju *šavcom* 1), *crevljarom*, 2) *klobučarom*, *marangunom*3) *i barbierom*4).

Šavac

Vi nas, cienim, ne poznate,
Nu kad s pomnjom razgledate,
Vidjet će te, zamantrani
Da smo u poslu *artižani* 5).
Ja sam šavac iz Mostara
Komu u kroju nema para
Sred *Parigia* 6) ja *per dio* 7)
Krojit se ne bi zasramio.

Klobučar

Klobučar sam ja, gospari,
Koi zečine striže i vari;
I moje bi za klobuke
Bilo i u *Londri* 8) trlanbuke.

---

1) Šavac-krojač- 2) Crevljar-postolar- 3) Marangun-iz talijanskoga-stolar- 4) Barbier iz tal: brijač- 5) artigiano-rukotvorac, zanatlija- 6) Parigia-Pariza 7) per dio-bogami 8 Londra-Londin.

Crevljar

Ja sam crevljar, *con rispetto* 1),
Ma usred Beča, *lo scometto* 2),
Zvale bi me djevojčice
Da im *šestam* 3) ja nožice.

Barbier

Što velite pak od mene?
Što li od *arte* 4) mê poštene
Ja sam *barbier* sam što u gradu
Bez *sapluna* 5) *činim bradu* 6).

Marangun

Čestito vam nasbilj svima,
Što to sa mnom činit ima!
Marangun sam ja baš koji
Dan se i noć trudi i znoji.
Nije ikoga bez pomoći
Ko se naše može proći,
Mi smo s tega svud iskani
I dan i noć pozivani.
S tega 'e svrlić svedjer s nami
Trieban ljudim i ženami.
Potrebite još ne manje
Mi nosimo *šege* 7) i *planje* 8).
Hoćeš *blanak* 9) kruh i vojke 10)
Da zatvoriš od djevojke 11),

---

1) Con rispetto-oprosti vaše pošteno lice 2) lo scometto-okladio bi se 3) šestam iz tal: assestare-uredjivati. 4 arte-zanat 5) sapone tal; seife- 6) činit bradu-brijati 7) šega it - pila- 8) pialla it: strużac, strug, rendo- 9) blanak iz tal: banco-drvena klupa u kojoj se hrane različita jestiva 10) vojke m. voće 11) službenicu nazivlju u Dubrovniku djevojkom.

Hoćeš *ormar* 1) plemeniti
Za od *muža* štogod skriti ?
Bitće sklopjen *in tre ore*
Riverito mio Signore 2).

Šavac

Što marangun, *maljic* 3), *lima* 4)
S dobriem šavcem činit ima?
Naš je zanat zanat pravi
Za skrit tuge od naravi.
Vidiš ove mladičiće
S kîm se majke bane i diče
Ermeline 5) ušestane
Gdje se lome na sve strane,
Jeda li im iza objeda
Na haljine ko pogleda ?
Sto *difeta* 6) nek imaju
Zato šavci i ne haju,
Upupe im tako *škinu*
Kô od *Parigia figurinu* 7),
Njima gaće *atilaju* 8)
I sve beše pokrivaju,
Tak da vraga grda i hroma
Damerinom 9) pošlju doma.
Isti starci kî bi htjeli
Što i mladići, kad bi smjeli,
Ko im grbu da sakrije
Bolje od šavca ko umije ?
Ko *maganje* 10) od starosti

1) Ormar iz tal: armadio-sprema 2) in tre ore, riverito mio signore-za tri sata, poštovani moj gospodine 3) maljic iz tal: kladivo, čekić 4) lima iz tal: piljnak 5) Ermellino iz tal: granostaj 6) ditetto tal: -nedostatak 7) Upupiti škinu-Uprave im hrbat 8) iz tal; attillare-nagizdati 9) iz tal: damerino-gizdelin, kicoš 10) magagna tal: šteta, kvar.

Skrivat pomno jest zadosti?
Sreća mjestu i gospodi
Gdje se šavac vrô nahodi!

Klobučar

Počuj šavca, pak bi reko
Arte 1) sve je da priteko.
Nije dosta bit izući
Za umieti ljude obući,
Ak' neimadu pak klobuka
Koga viešta spravi ruka.
Hoće klobuk svak nositi
Svoju glavu za pokriti,
Al' ni glava u svieh paka
Nie svedj ista ni jednaka,
Zato *arta* mudra i stara
Svieh sviesnijeh klobučara
Specialo 2) ima biti
Svakoj glavi ugoditi.
Šupljoj glavi *si davvero* 3)
Valja učinit što *leggiero*, 4)
Raspršanoj pomnju imati
Liepo iznutra sve *fudrati*, 5)
Glavi paka od tovara
(Ako li me um ne vara)
Klobuk valja da taki je:
Da dva uha štiti i krije.
Glavi paka, kôj kô volu
Dva ročića pokomolu,

1) Zanate 2) osobito 3) da kako, u istinu 4) lagahno 5) Podstaviti.

Ima *arta* nasbilj biti,
Sve s klobukom moć pokriti.

Crevljar

Klobučara kogod čuje
Svoju *artu* kako štuje,
Baš bi rekô: bez klobuka
Da bi umrlo dosta puka,
Kak' da nebi i *barette* 1)
Napravile take štete.
Arta moja od crevljara
Medju *artam* nema para.
Delicato è ben l' affare 2)
Činit crevlje, *mio compare*; 3)
Činit crevlje pak ženami
Od vraga je *mestier* 4) nami,
Ona ima nogu od *pedi*, 5)
Pakô čini ter se jedi,
Da je *meštar* 6) njoj, *per dio*,
Šire crevlje učinio.
Ona druga krivieh nogâ
Ište sobom sto razloga,
Ter se kosi, jedi i kara
Za okrivit svog crevljara.
Ona šanta, pak bi htjela
Drittu 7) nogu kako striela,
A kako će noge *infatti* 8)
Tužan crevljar pričinjati?

---

1) Iz tal; kapa 2) tanašan je posao 3) kume moj 4) zanat, rukotvor 5) mjera-pedlja, stopa 6) majstor 7) pravu. 8) uprav.

Barbier

Šavac, crevljar, klobučari,
Goveda su i tovari.
Se si cerca un bel mestiere,
Quello è certo del barbiere, 1)
Kîm se oni časte i diče
Kad po vas dan brade briče.
Vidiš jednog *Avvocata* 2)
Kad mu dodje ko na vrata
Pitat pomoć: on ga prima
Ili 'e ljeto, ili 'e zima;
Nit ga ostavlja, *signor mio* 3)
Dok ga nije obričio.
Vidj liečnika, koji bolna
Tieši s pomnjom i nevoljna,
Kad nemočnik već je bolji,
Ako nije u nevolji,
Obričit ga on posluje
Kako ide i trebuje.
Vidj spičara 4) kî prodava
Za zdravlje nam vode i travâ,
Kad *registra* sve *ricette*
(*Siano sempre benedette* !), 5)
Aventurim 6) *konte* 7) dava
Da ih manje boli glava,
I kako se baš priliči
Per le feste 8) njih obriči.

1) Ako išteš liep zanat to je ipak brijačev 2) Odvjetnika 3) gospodine moj 4) liekotržac, apotekar 5) kad uredi recepte, da su svedjer blagosovjene 6) Prihodnicima 7) račune 8) Kako ide.

Svak *insomma* [1]) briči i dere
Bez milosti i bez mjere.
Nad svim *artam* mogu rieti
Od *barbiera* arta leti:
Svak bo briči manje i veće
Ne jednake zasve sreće,
Mestier dake plemeniti
Barbiera će svegjer biti.

Crevljar

Bričit čeljad bez sapluna:
To je *arta od kojuna.* [2])

Barbier

Crevlje od gnjile činit robe:
To je arta od hudobe.

Klobučar

Šavac biti a ne krasti:
To je živiet baš bez časti.

Šavac

Bit klobučar bez zečine:
To je arta od živine.

Marangun

Što ćemo se već *gombati* [3])
I Gospare *sekavati* [4])
Hvaleć *artu* svaki svoju:
Kad po dušu, bratjo, moju
Da nas nije, baš do malo
Na svietu bi sve propalo.

---

1) U kratko, u jednu rieč 2) ludova 3) natiecati se, inaditi se
4) dodijevati, dosadjivati.

Ostavimo lakardije,
  Ko što ima, neka ije;
Ko što radi, neka radi;
  Dok smo zdravi, živi, mladi,
I hodimo tamo i amo
  I ovu pjesmu začinjamo:

Liepo je truditi
  Kad imaš zašto;
Liepo je siestiti
  Kad imaš na što;
Liepo je hoditi
  Zdravieh noga;
Liepo je ljubiti
  Kad imaš koga;

Liepo se smijati
  Kad imaš čijem;
Liepo se sastati
  Kad imaš s kijem;
Liepše je pojiti
  Pjesan gizdavi,
Za moć zahvaliti
  Vašoj ljubavi. —

Gdje je što.

Književna izdanja D. Pretnera u Dubrovni

Corso Completo (teorico - pratico) della lingua serbo - cro Compilato da **Giuseppe Cobenzl**, prof. ginn. 1878, i gr., pag. VI - 358. fior. 2. —

La parte teorica (oltre 9 fogli di stampa) è un su della rinomata grammatica del prof. ginn. **Pietro Bu mani**, fatto col consenso del medesimo; mentre la p pratica (oltre 13 fogli stampati) contiene una serie copi e ben ordinata di esercizi compilati dal prof. ginn. **Gi seppe Cobenzl** e riveduti dal **Budmani.** I nomi di q sti due professori, conosciuti per valenti in questo ge re di lavori, dispensano da ogni ulteriore raccomandazi

Storia del Montenero del Cav. *Demetrio Milaković.* T duzione di *G. Augusto Kaznačić.* 1877, in - 8 gr., p XII - 246. fior. 2. —

L' istoria d' un popolo valoroso, che imperterrito l ta da secoli per la propria indipendenza, tra le ardue ficoltà oppostegli dal suolo che abita, dalle continue gressioni che deve respingere, dai rancori d' incancre pregiudizii e da simpatie, talora più pericolose ancor qualle nullameno cerca di progredire nella via della viltà merita d' esser conosciuta e studiata.

A tal fine intraprendemmo la pubblicazione della p sente opera, coscienzioso lavoro basato sopra docume consulati finora da ben pochi.

Speriamo che questo libro sarà atto a destare l' intere del pubblico, e particolarmente quello di coloro cui st cuore lo sviluppo delle nazionalità dei popoli sulla pe sola dei Balcani, lo straziante lamento dei quali trovò eco nel cuore di molti generosi.

Saggio d' uno studio storico - critico sulla colonia e sul c tadinaggio nel territorio di Ragusa di *Antonio* degl' *I lio.*1873, in - 8 gr., pag. VIII - 314, fior.2. —